

Vereninging
Kleine Kernen
Limburg

Communicatie dorpsraad - gemeente

Voorwaarde voor

Samenwerking

Colofon:

- Uitgave:** Vereniging Kleine Kernen
Limburg (VKKL), mei 2005.
- Samenstelling:** Sjaak Sluifers,
Jolanda Luijten en Ed Kooger
- Opmaak en druk:** Drukkerij van Lieshout, Horst

VKKL, secretariaat
Bemmelstraat 2
5961 HN Horst
Tel. 077-3978503
Fax. 077-3978505
Email: vkkl@synthese.nl

Inhoud

■ Voorwoord	3	■ Hoofdstuk 5 Communicatie dorpsraad – gemeente	28
■ Inleiding	4	• Communiceer regelmatig met de dorpsraad	
■ Hoofdstuk 1 Belang van samenwerking met dorpsraden	6	• Investeer in vertrouwen	
• Vijf hoofdargumenten: verantwoordelijkheid burger,		• Leg afspraken vast	
• Draagvlak, kwaliteit, democratie en doelmatigheid		• Geef de dorpsraad altijd een antwoord	
• Gradaties van betrokkenheid dorpsraden		• Beschouw de dorpsraad als intermediair	
• Samenwerking; geen vrijheid – blijheid		• Betrek de dorpsraad in een vroeg stadium	
• Samenwerking stelt ook eisen aan dorpsraad		• Zorg voor inbedding in gemeentelijke procedure	
■ Hoofdstuk 2 De partijen	10	• Dorpsraadwerk = vrijwilligerswerk	
• Duale stelsel		• Stel een convenant op	
• De gemeenteraad		• Verkiezingen dorpsraad niet verplichten	
• Het College van B&W		■ Hoofdstuk 6 Valkuilen samenwerking Dorpsraad - Gemeente	36
• Het managementteam		• Positie dorpsraad	
• De coördinator dorpsraden		• Dorpsraad en politiek	
• De Dorpsraden		• De coördinator dorps- en wijkraden	
■ Hoofdstuk 3 Organisatie en taken van de dorpsraad	14	■ Bijlagen:	38
• Wie bedoelen we met dorpsraden?		• Leefbaarheidscoördinator Horst aan de Maas	
• Organisatievorm van de dorpsraad		• Voorbeeld convenant dorpsraden	
• Taakverdeling binnen de dorpsraad			
• Overleg met andere dorpsraden			
• Communicatie met de achterban			
■ Hoofdstuk 4 Faciliteiten dorpsraad	22		
• Benoem één aanspreekpunt voor dorpsraden			
• Meldpunt “klein leed”			
• Dorpsgerichte aanpak:			
• Benoem een portefeuillehouder			
• Samenstelling van dorpteams			
• Ondersteuning dorpsraden			
• Budgetten dorpsraad			

Voorwoord

Onlangs publiceerde de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) het rapport “Vertrouwen in de buurt”. De boodschap is dat de leefbaarheid in een buurt of kern in de eerste plaats gemaakt wordt door de bewoners. We moeten die bewoners meer ruimte geven om verantwoordelijkheid te nemen voor de eigen leefomgeving. Door vertrouwen te geven aan de buurt, kan de overheid het afbrokkelende vertrouwen in de samenleving terugwinnen. Deze boodschap van de WRR wordt in de nu voor u liggende brochure van de Vereniging van Kleine Kernen Limburg (VKKL) uitgewerkt.

In onze provincie zijn veel vrijwilligers actief om de leefbaarheid in hun kern te verbeteren. Dat werk kan met meer kracht gebeuren als die vrijwilligers zich organiseren in een dorpsraad, dorpsoverleg of buurtvereniging. Het werk van zo’n dorpsraad staat of valt bij het hebben van vertrouwen. De dorpsraad moet het vertrouwen hebben van de bewoners en van de belangrijkste partner van de dorpsraad: de gemeente. Vertrouwen kan alleen groeien als er een goede onderlinge communicatie is. Communicatie is dus een sleutelwoord.

De Vereniging van Kleine Kernen Limburg ondersteunt alle bewonersorganisaties in onze provincie. Het opstellen van een brochure over de communicatie tussen de dorpsraad en de gemeente past daar heel goed in. In deze brochure treft u een groot aantal praktische tips aan voor goede communicatie. De gemeente kan veel doen door de verschillende onderdelen van gemeenteraad, college tot ambtelijke organisatie zo in te richten dat optimaal gebruik wordt gemaakt van het werk van de dorpsraad. Maar de liefde moet van twee kanten komen. Ook de dorpsraad moet veel aandacht besteden aan communicatie. Communicatie met de gemeente, maar vooral ook met hun achterban: de dorpsbewoners.

Het werk van de dorpsraden verandert mee met de ontwikkelingen in de samenleving. Steeds meer dorpsraden nemen de verantwoordelijkheid op zich om de wensen van bewoners te formuleren in de vorm van een Dorpsvisie. Nog mooier is, dat ze ook aan de slag gaan om die wensen zelf (mee) uit te voeren. Goede communicatie met alle betrokkenen wordt dan nog belangrijker.

Het bestuur van de VKKL dankt de mensen die een bijdrage hebben geleverd aan deze brochure. Daarbij is onder meer gebruik gemaakt van de Noord-Brabantse brochure “Gemeenten en dorpsraden werken aan samenwerking”. Benutten van kennis die elders ontwikkeld is, is ook een van de doelen van de VKKL. De uitgave van deze brochure is mede mogelijk gemaakt door de Provincie Limburg.

Als voorzitter van de VKKL spreek ik de wens uit dat deze brochure een belangrijke bijdrage levert aan het versterken van het vertrouwen in de samenwerking tussen dorpsraad en gemeente.

Ben van Essen
Voorzitter VKKL

Inleiding

Alle goede bedoelingen ten spijt slagen gemeenten en dorpsraden er niet altijd in om goed samen te werken. Voor gemeenten vraagt een samenwerking met dorpsraden een cultuuromslag en veel dorpsraden hebben nog niet de aanpak gevonden die leidt tot gewenste resultaten. In het “Handboek voor Dorpsplannen” (mei 2005, VKKL) worden tips gegeven over hoe dorpsraden de relatie met gemeenten kunnen verbeteren met behulp van dorpsplannen. Deze dorpsplannen vormen de basis voor goed onderbouwde projecten die kunnen rekenen op draagvlak onder bewoners. Diverse projecten zal de dorpsraad in samenwerking met de gemeente moeten realiseren. In deze uitgave gaat het vooral over wat de gemeenten kunnen doen om de communicatie en de samenwerking met dorpsraden te verbeteren.

Uit een onderzoek naar de verschillende aspecten van leefbaarheid in 36 Peeldorpen in 2001 bleek dat dorpsbewoners in alle dorpen behoorlijk kritisch zijn – in negatieve zin - over het gemeentebestuur. Dat is géén typisch peelverschijnsel. Vanaf 1990 wordt, als uitvloeisel van het proces bestuurlijke vernieuwing, in het gehele land geëxperimenteerd met nieuwe vormen van betrokkenheid van de burgers. Onder de vlag van interactieve beleidsvorming ontstonden buurtbeheerprojecten, stadconferenties, dorps- en wijkraden, burgerforums, milieuconferenties en burgerpanels. Burgers worden als belanghebbende burgers in een vroeg stadium bij de beleidsvorming betrokken. Ze worden door de overheid uitgenodigd over problemen mee te denken en te praten. Dorpsraden gaan daarin altijd een stap verder, zij werken ook aan de uitvoering van het beleid. Voor sommige zaken doen ze dat zelfstandig, maar voor grote projecten in samenwerking met de gemeente of andere instanties.

In de Limburgse dorpen is de betrokkenheid van bewoners bij het wel en wee van hun dorp groot en de sociale verbanden zijn veelal solide. Al jaren vervullen dorpsraden een spilfunctie in de communicatie tussen gemeenten en bewoners. Dorpsraden veranderen van kritisch reageren op gemeentelijke voorstellen naar positief meedenken over voorstellen, van een afwachtende houding naar een (project) initiërende houding. Voor de gemeenten, die reeds een jarenlange historie hebben met dorpsraden, is het een uitdaging om de bestaande vormen van bewoners-participatie te vernieuwen en te versterken. Daarnaast zijn er vele gemeenten met een jonge of geen geschiedenis van dorpsraden. Begin 2005 zijn diverse initiatiefgroepen voor dorpsraden te vinden in de dorpen van de Midden-Limburgse gemeenten zoals, Echt-Susteren en de herindelingsgemeenten Heythuysen, Roggel en Neer, Hunsel en Haelen. Deze gemeenten hebben belang bij goede en moderne regelingen met dorpsraden.

Uit de ervaringen van het project “de peel leeft”¹ bleek dat de negen Peelgemeenten verschillende visies hebben op de positie van dorpsraden. Belangrijke achterliggende vragen van gemeenten zijn, in hoeverre de dorpsraden gezien kunnen worden als de vertolkers van de mening van de bewoners, is er sprake van een juiste afspiegeling van de bewoners?

1) ‘de peel leeft’, van 2000 – 2003, was een proefproject in de peelgemeenten Helden, Horst aan de Maas, Meijel, Nederweert, Sevenum, Venray, Asten, Deurne en Someren. Met behulp van sociale structuurschetsen per dorp is gewerkt aan lokaal en regionaal sociaal beleid. Versterking van de communicatie tussen gemeenten en dorpsraden was een van de speerpunten van dit project.

Gemeenten hebben er belang bij de burger actief te betrekken bij de beleidsontwikkeling en te stimuleren verantwoordelijkheid te nemen voor de eigen leefomgeving. Leefbare dorpen worden niet gemaakt op het gemeentehuis. Door samenwerking van burgers, gemeente en maatschappelijke organisaties kan gewerkt worden aan duurzame oplossingen voor de vraagstukken van kleine kernen. In vele Limburgse gemeenten wordt reeds invulling gegeven aan de samenwerking met dorpsraden en andere bewonersinitiatieven. Gemeenten die actief met dorpsraden aan de slag gaan, lopen tegen allerlei vragen aan:

- Op welke wijze bereik je de gewenste betrokkenheid van de burgers?
- Hoe kan de participatie van burgers verbeterd worden?
- Is er duidelijkheid over de beleidsonderwerpen waarbij bewoners betrokken worden en in welke fase?
- Welke eisen stelt de samenwerking met dorpsraden aan de ambtelijke organisatie?
- Wat is de positie van dorpsraden? Is de dorpsraad bij elk onderwerp de meest aangewezen partij?
- Wat zijn de valkuilen en risicofactoren bij het werken met dorpsraden?

Voor de beantwoording van deze vragen is gebruik gemaakt van de uitkomsten van het project “de peel leeft” en de brochure “Gemeenten en dorpsraden werken aan samenwerking” 2004, Jolanda Luijten en Ed Kooger, PON-Tilburg en Prisma Noord-Brabant.

Belang van samenwerking met dorpsraden

Uit de onderzoeken die gehouden zijn voor de sociale structuurschetsen in de kleine Peelkernen, 2002 Symbiose ² blijkt dat dorpsbewoners kritisch zijn over het gemeentebestuur maar positief over de dorpsraad. Bewoners geven aan dat vanwege de activiteiten van de dorpsraad men zich meer bij het dorp betrokken voelt. Tevens vinden bewoners dat de dorpsraad een belangrijke rol speelt of zou moeten spelen bij het bevorderen van de leefbaarheid in hun dorp. In Midden- en Noord-Limburg kunnen dorpsraden gemiddeld gesproken op meer acceptatie en erkenning rekenen dan in Zuid-Limburg. Maar ook steeds meer Zuid-Limburgse gemeentebestuurders en dorpsbewoners ontdekken de mogelijkheden van de dorpsraad als (bewoners)organisatie die signaleert, adviseert en initiatieven neemt.

In deze publicatie worden niet de begrippen inspraak of interactieve beleidsontwikkeling gehanteerd, omdat dorpsraden meer willen en kunnen dan signaleren en adviseren. In het “Handboek voor Dorpsplannen” van de VKKL wordt uitgebreid beschreven hoe dorpsraden van een dorpsplan tot uitvoering van projecten komen. Kortom, met het streven naar samenwerking halen gemeente en dorpsraad optimaal rendement uit hun inspanningen.

■ Vijf hoofdargumenten voor samenwerking

Vanuit de optiek van de gemeente zijn er vijf hoofdargumenten aan te voeren voor de samenwerking met dorpsraden:

- verantwoordelijkheid burger
- draagvlak;
- kwaliteit;
- democratie; en
- doelmatigheid

VERANTWOORDELIJKHEID BURGER

Door samenwerking wordt de eigen verantwoordelijkheid van bewoners voor de leefbaarheid van het dorp behouden en gestimuleerd.

DRAAGVLAK

Door burgers vroegtijdig te betrekken bij de beleidsontwikkeling ontstaat er meer begrip voor de afwegingen die het bestuur moet maken en zijn burgers eerder geneigd beleid te accepteren dat met hun betrokkenheid tot stand is gekomen.

KWALITEIT

Het gebruiken van de kennis van burgers met betrekking tot hun woon- en leefomgeving kan leiden tot een betere kwaliteit van de inhoud van het beleid. Bewoners weten vaak heel goed wat er aan de hand is in hun dorp en wat mogelijke oplossingen (kunnen) zijn.

2) Regionale Sociale Structuurschets voor de Limburgse Peelregio, Deborah Vanhouthem, Symbiose 13 augustus 2002.

DEMOCRATIE

Door directe betrokkenheid bij de beleidsvorming en de –uitvoering kunnen dorpsbewoners meer kennis en ervaring opdoen met het politieke systeem. Dit kan hun rol als democratisch burger versterken en daarmee de kwaliteit van de democratie. Zoals hiervoor opgemerkt, heeft samenwerking niet alleen betrekking op het ontwikkelen van plannen of de voorbereiding van het beleid. Het kan ook plaatsvinden bij de beleidsbepaling, beleidsuitvoering en beleidsevaluatie.

DOELMATIGHEID

Samenwerking met dorpsbewoners wordt door gemeenten ook wel eens gezien als extra afstemmingsoverleg dat tijdrovend en kostenverhogend is. Dit is een hardnekkig misverstand. Niet alleen de kwaliteit van beleid neemt toe door samenwerking maar per saldo kunnen meer diensten en voorzieningen gerealiseerd worden. Naast de genoemde kwaliteitsverbetering is de winst in de output terug te vinden in de zelfwerkzaamheid van bewoners en het feit dat dorpsraden toegang hebben tot andere aanvullende financieringsbronnen van fondsen, subsidieregelingen en sponsors dan gemeenten.

■ **Gradaties van betrokkenheid dorpsraden**

Bij de ontwikkeling van nieuw beleid zal het gemeentebestuur een besluit moeten nemen over de wijze waarop men de dorpsraad en andere bewoners (organisaties) wil betrekken. Vanuit de positie van de gemeente worden vijf gradaties van betrokkenheid onderscheiden:

1. Informeren

Het gemeentebestuur bepaalt in hoge mate zelf de agenda voor de besluitvorming en houdt bewoners hiervan op de hoogte. De rol van betrokken dorpsraden is minimaal.

2. Raadplegen

Het gemeentebestuur bepaalt in hoge mate zelf de agenda maar ziet dorpsraden als gesprekspartners bij de ontwikkeling van beleid. Men verbindt zich echter niet aan de resultaten die uit gesprekken voortkomen. De dorpsraden worden gehoord.

3. Adviseren

Het gemeentebestuur stelt in beginsel de agenda samen, maar geeft dorpsraden de gelegenheid mee te praten en te denken. De ideeën van de betrokken dorpsraden spelen een volwaardige rol in de beleidsontwikkeling. Het gemeentebestuur verbindt zich in principe aan de resultaten, maar kan bij de uiteindelijke besluitvorming beargumenteerd hiervan afwijken.

4. Coproduceren

Het gemeentebestuur en dorpsraden bepalen gezamenlijk een probleemagenda, waarna gezamenlijk naar oplossingen wordt gezocht. Het gemeentebestuur verbindt zich aan deze oplossingen.

5. Meebeslissen

Het gemeentebestuur laat de ontwikkeling van beleid en besluitvorming over aan de dorpsraden, waarbij het ambtelijke apparaat een adviserende rol vervult. Het gemeentebestuur neemt de resultaten over, na toetsing aan de vooraf gestelde randvoorwaarden.

Het *coproduceren* is een vorm van samenwerking die de VKKL beschrijft in het “Handboek voor Dorpsplannen”. Vanuit het dorpsplan worden door gemeente en dorpsraad gezamenlijk projecten ontwikkeld en uitgevoerd die uiteraard getoetst zijn aan het gemeentelijke beleid.

Het *meebeslissen* wordt in de gemeente Horst aan de Maas en Venray toegepast met de zogenaamde leefbaarheidsbudgetten. Binnen de kaders van de gemeente kunnen dorpsraden zwaarwegend adviseren over de inzet van de leefbaarheidsbudgetten.

■ **Samenwerking: geen vrijheid – blijheid!**

Gemeenten die gaan samenwerken met dorpsraden zijn zich er doorgaans van bewust dat deze wijze van werken verwachtingen wekt. Vanuit de algemene beginselen van behoorlijk bestuur brengt een en ander verplichtingen met zich mee. Immers, op het moment dat dorpsbewoners actief betrokken worden bij een beleidsproces, mogen diezelfde bewoners ook verwachten dat deze betrokkenheid serieus wordt genomen en dat er zorgvuldig met hun inbreng wordt omgegaan. Een juridische grondslag hiervoor is er niet, maar binnen het kader van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur wordt nadrukkelijk richting gegeven aan de wijze waarop gemeenten met burgerparticipatie dienen om te gaan. De informatie die hier gegeven wordt zal voor eenieder herkenbaar zijn. Het enige doel is nogmaals -en misschien zelfs overbodig- te attenderen op enkele belangrijke eisen die onder meer aan een zorgvuldig proces van samenwerking gesteld worden. Het betreft hier algemene en summiere informatie. Een nadere verdieping is minder relevant en vereist specialistische juridische deskundigheid.

EEN ZORGVULDIGE VOORBEREIDING

Gesteld wordt dat bij de voorbereiding van een besluit de gemeente de nodige kennis dient te vergaren omtrent de relevante feiten en de af te wegen belangen.

De begrippen ‘nodige’ en ‘relevante’ geven aan dat bij elk specifiek besluit bepaald kan worden hoever deze ‘kennisvergaringsplicht’ reikt. Met deze zorgvuldige voorbereiding wordt tevens vermeden dat er sprake kan zijn van ogenschijnlijke partijdigheid.

EVENREDIGHEIDSBEGINSEL

Hiermee wordt bedoeld op de regel dat in beginsel alle relevante belangen die door de te nemen beslissing zullen worden geraakt, moeten worden meegewogen. Verder mogen de, voor een of meer belanghebbenden, nadelige gevolgen niet onevenredig groot zijn in verhouding tot de met het besluit te dienen doelen. Of een belang wel of geen rol mag spelen in een belangenafweging is een kwestie van interpretatie, waarbij, indien het geen wettelijke kwestie betreft, het gemeentebestuur zelf deze interpretatie invult.

MOTIVERINGBEGINSEL

Bij de bekendmaking van een bepaald besluit door de gemeente dient de motivering daartoe te worden vermeld aan de dorpsraad. Die vermelding dient volledig te zijn en moet dus inzicht bieden in de gedachtegang van de gemeente. Daarnaast dient de motivering zodanig te zijn dat deze begrijpelijk is voor de dorpsraad en haar achterban. Dit betekent dat wanneer de dorpsraad minder ingewijd is in betreffende materie, de motivering zorgvuldiger en begrijpelijker geformuleerd moet zijn, dan wanneer het gaat om besluiten die gericht zijn tot zeer goed in de materie ingevoerde deskundigen.

■ Samenwerking stelt ook eisen aan dorpsraad

In deze brochure staat de positie van de gemeente centraal in de samenwerkingsprocessen met dorpsraden. Maar samenwerking met de gemeente stelt ook eisen aan de dorpsraad. Een van de grootste valkuilen van een dorpsraad is de verwaarlozing van haar relatie met de achterban. Een dorpsraad die niet investeert in het informeren en het actief betrekken van haar achterban, verliest uiteindelijk haar bestaansrecht. Door haar activiteiten krijgt elke dorpsraad een voorsprong in kennis en ervaringen ten opzichte van vele andere dorpsbewoners. Soms kunnen dorpsraden zo in beslag genomen worden door allerlei acties en adviezen naar de gemeente en andere instanties dat het contact met de achterban er ongemerkt en ongewild bij inschiet. Het draagvlak van de dorpsraad versmalt dan tot de optelsom van haar actieve leden. In hoofdstuk 3 wordt daarom ook ingegaan op het interne functioneren van dorpsraden.

De partijen

In de communicatie en samenwerking tussen dorpsraad en gemeente spelen meerdere partijen een rol. Zo bestaat de gemeente uit verschillende geledingen en personen zoals: de gemeenteraad, de griffier, het presidium (burgemeester van fractievoorzitters), het college van burgemeester en wethouders en de ambtenaren van de diverse afdelingen. Zij hebben allen hun specifieke taken en verantwoordelijkheden.

Ook is er een taak weggelegd voor ondersteunende instellingen zoals het opbouwwerk. Vanzelfsprekend speelt ook de dorpsraad een belangrijke rol. In dit hoofdstuk vindt u een overzicht van de diverse taken en verantwoordelijkheden waarin de communicatie tussen gemeente en dorpsraad een rol speelt.

■ **Duale stelsel**

Met de invoering van het duale stelsel in 2002 heeft de gemeenteraad een andere rol gekregen: kaderstellend en controlerend. Het College van B&W is nu verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid. In het verleden gaven de raadsleden vanuit hun eigen politieke voorkeur hun oordeel over een uitgewerkt plan. In het duale stelsel zal de raad zelf een beleidsvisie, met daarbij gefundeerde keuzes, moeten aandragen. Voor wat betreft de communicatie tussen overheid en burgers dient er, meer dan voorheen, onderscheid te worden gemaakt tussen enerzijds de communicatie tussen het College van B&W en de burgers, en anderzijds de communicatie tussen de gemeenteraad en de burgers. De praktijk leert dat communicatie tussen gemeenten en burgers hoofdzakelijk die onderwerpen betreft die herkenbaar zijn voor de burgers en waar burgers in hun dagelijkse leven tegenaan lopen. Enkele voorbeelden hiervan zijn: verkeersveiligheid, onderhoud groen, toegankelijkheid en onderhoudstoestand van accommodaties en bereikbaarheid van voorzieningen. Dit zijn onderwerpen waarvan de uitvoering een verantwoordelijkheid is van het College van B&W. Gemeenteraadsleden dienen hun aandacht te verleggen naar een hoger abstractieniveau: van verkeersveiligheidssituaties naar verkeersveiligheidsplannen, van de slechte staat van onderhoud van een gemeenschapshuis naar accommodatiebeleid. De dorpsontwikkelingsvisies, discussies over de toekomst van een bepaalde kern en handhaving van het voorzieningenniveau zijn bij uitstek thema's die passen bij deze nieuwe rol voor de gemeenteraad. In de praktijk zal het voor veel raadsleden nog lastig zijn die ommezwaai te maken. De nieuwe rol vergt een bepaalde deskundigheid (abstracter denkniveau) en het vergt een andere houding. De gemeenteraad moet vragen van burgers, die onder de verantwoordelijkheid van het College vallen, daar ook neerleggen en er niet zelf mee aan de slag gaan. Hoe belangrijk en interessant het betreffende thema ook is voor een volksvertegenwoordiger. Veel gemeenten zijn momenteel op zoek naar een nieuw evenwicht tussen de beleidsontwikkeling en uitvoering. De inbreng van dorpsraden ligt op alle vlakken.

DE GEMEENTERAAD

Uit het voorafgaande blijkt dat de gemeenteraad verantwoordelijk is voor het nemen van beleidsbeslissingen. De gemeenteraad bepaalt dus de uitgangspunten en randvoorwaarden waarbinnen dit beleid dient te worden uitgevoerd. Het College van B&W is verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid binnen de door de gemeenteraad vastgestelde kaders. Het is de taak van de gemeenteraad om te controleren of het beleid van het college geschiedt binnen de door de gemeenteraad vastgestelde visie en randvoorwaarden.

Visie op inbreng van dorpsraden

Het ontwikkelen van een visie op de wijze waarop burgerparticipatie moet worden vormgegeven is dus een taak van de gemeenteraad. De rol en de positie van dorpsraden vormt een onderdeel van het gemeentelijk participatiebeleid. Vanaf het moment dat de gemeente te maken heeft of krijgt met dorpsraden binnen haar gemeentegrenzen, is zij genoodzaakt een visie te ontwikkelen op de positie die zij deze dorpsraden wil geven. In sommige gemeenten worden de dorpsraden 'gedoogd'. Ze worden niet als het exclusieve platform voor de gemeente en als stem van de bewoners beschouwd, maar kunnen net als 'gewone' burgers inspreken. In andere gemeenten wordt de dorpsraad beschouwd als de spreekbuis van de bewoners. Het is dus aan de gemeenteraad om in grote lijn de procedure te bepalen volgens welke de gemeente met haar dorpsraden dient om te gaan.

Contact gemeenteraad - burgers

Ook is het een verantwoordelijkheid van de gemeenteraad inhoudelijke beleidsuitgangspunten vast te stellen. Daarover kan rechtstreeks contact bestaan tussen gemeenteraadsleden en bewoners en/of dorpsraden. Een voorbeeld hiervan is de totstandkoming van een dorpsplan. Om een dorpsplan te ontwikkelen, dat gericht is op de toekomst van het dorp, dient de gemeenteraad zicht te hebben op de ontwikkelingen en knelpunten ter plaatse. De dorpsraad kan hierin een wezenlijke informatieve en signalerende functie vervullen. In de praktijk zullen ook dorpsraden aan de gemeenteraad hun ideeën kenbaar maken en vragen deze in behandeling te nemen. Zij lobbyen om zaken in hun dorp voor elkaar te krijgen. Het is dan de taak van de gemeenteraad deze geluiden op verantwoorde wijze in te zetten voor een duidelijke beleidsvisie. In de praktijk blijkt dit een ingewikkelde opgave voor gemeenteraden. Veel gemeenteraden hebben behoefte aan (nieuwe) instrumenten om voldoende toegerust te zijn voor uitvoering van deze moeilijke taak.

HET COLLEGE VAN B&W

In theorie is de taak van het college in het duale stelsel uitvoerend van aard. De grens tussen beleid en uitvoering is echter niet altijd even gemakkelijk aan te geven. Op het moment dat een gemeenteraad in zijn beleid ruime kaders en grote budgettaire ruimte hanteert, resteert er veel beslissingsruimte voor het college. Om de juiste keuzes te maken moet dus ook het college een eigen visie ontwikkelen binnen de kaders die de raad stelt.

In relatie tot de dorpsraad heeft het College van B & W een rol als gesprekspartner. Het belangrijkste deel van de informatie, vragen en adviezen van dorpsraden speelt zich af op operationeel niveau. Daarom ligt het voor de hand dat de structurele contacten tussen gemeente en dorpsraden ook binnen het duale systeem blijven lopen via het College van B&W en de ambtelijke organisatie. Indien deze contacten niet soepel verlopen hebben de dorpsraden wel een troef in handen om het college via de gemeenteraad hierop aan te spreken.

HET MANAGEMENTTEAM

De onderwerpen waarmee de dorpsraad zich bezighoudt beperken zich niet tot één beleidsterrein. Het betreft zaken die nagenoeg alle afdelingen van de gemeente raken. Voor een goede samenwerking tussen gemeente en dorpsraad is dan ook een integrale bestuurlijke visie en een duidelijke overlegstructuur noodzakelijk. Deze visie

moet worden uitgedragen door het managementteam. Afspraken moeten zijn ingebed in de gemeentelijke organisatie. Dit houdt in dat de ambtenaren van de diverse afdelingen op de hoogte moeten worden gesteld en gehouden van de afspraken die met de dorpsraad zijn gemaakt. Indien een convenant is opgesteld tussen gemeente en dorpsraad dienen de vakambtenaren van de diverse afdelingen kennis te hebben van de inhoud ervan en er bovendien naar te handelen. Het is de taak van het managementteam hierop een controlerende en - bij onjuist handelen - corrigerende taak te vervullen.

DE COÖRDINATOR DORPSRADEN

De dagelijkse contacten tussen dorpsraden en de gemeente verlopen veelal via de ambtelijke organisatie. Het schept veel duidelijkheid hiervoor één aanspreekpunt voor dorpsraden te benoemen. Diverse Limburgse gemeenten hebben hiervoor een aparte functie in het leven geroepen van coördinator dorpsraden of, contactpersoon dorpsraden of, leefbaarheidscoördinator. De coördinator is het aanspreekpunt, zowel voor de dorpsraad als voor de ambtelijke organisatie. Hij/zij is de bruggenbouwer tussen het college, het ambtelijk apparaat en de dorps- en wijkraden. Hij/zij houdt zich bij voorkeur niet bezig met de inhoud maar legt de problemen neer op de plaats waar deze thuishoren en bewaakt of afspraken worden nageleefd. Hij/zij zorgt voor draagvlak bij de vakafdelingen en fungeert voor de dorpsraad als wegwijzer binnen de gemeentelijke organisatie. Met de invoering van het duale stelsel zijn ook de raadsgriffier en het presidium (burgemeester en fractievoorzitters) belangrijke contactpersonen geworden voor de coördinator dorpsraden. Een aanspreekpunt voor dorpsraden is een voorwaarde voor samenwerking tussen dorpsraad en gemeente, zie ook hoofdstuk 4 Faciliteiten Dorpsraad. In de bijlage wordt de functieomschrijving, het takenpakket en de positie in de ambtelijke organisatie van de leefbaarheidscoördinator Horst aan de Maas uitvoerig belicht.

DE DORPSRADEN

De dorpsraad functioneert als het ware als intermediair tussen gemeente en bewoners. Aan de ene kant signaleert hij problemen en maakt de ideeën en wensen van de dorpsbewoners kenbaar aan de gemeente. Aan de andere kant probeert hij dorpsbewoners te betrekken bij en draagvlak te creëren voor eigen voorstellen en gemeentelijke plannen. De gemeente zorgt er vervolgens voor dat de wensen en behoeften van de bewoners tot hun recht komen in de uiteindelijke (beleids)plannen. Dorpsraden maken de laatste jaren een enorme ontwikkeling door. Het werk van de eerste dorpsraden bestond ruim 25 jaar geleden vooral uit het signaleren en het reageren op gemeentelijke plannen. De actieve moderne dorpsraad maakt samen met vele dorpsbewoners een toekomstvisie en een dorpsplan. Sommige plannen kan de dorpsraad zelfstandig uitvoeren, maar voor diverse projecten is samenwerking met de gemeente en andere instanties nodig.

Samengevat kent de dorpsraad de volgende taken:

- een brug vormen tussen burger en overheid;
- problemen signaleren;
- gevraagd en ongevraagd adviezen uitbrengen;
- beleidsplannen beoordelen;
- samen met de achterban een dorpsplan ontwikkelen; en
- wensen en behoeften vertalen in voorstellen en projecten.

In het volgende hoofdstuk wordt nader ingegaan op de organisatie en taken van de dorpsraad. De activiteiten van een dorpsraad voor een dorpsplan en de daaruit voortvloeiende projecten staan beschreven in de VKKL-brochure “Handboek dorpsplannen”, mei 2005.

ONDERSTEUNING DORPSRADEN

Dorpsraden kunnen zelf veel werk verzetten en goede resultaten behalen, maar ze kunnen niet alles alleen. Onder dorpsbewoners zijn doorgaans ook veel talenten en ervaringen op de verschillende terreinen aanwezig. Het is niet altijd eenvoudig die te mobiliseren. Ondersteuning bij bepaalde activiteiten of op sommige momenten is dan nodig. Dat kan bijvoorbeeld het geval zijn met fondswerving of ontwikkeling van multifunctionele accommodaties of servicewinkels. Ook hebben veel dorpsraden behoefte aan ondersteuning bij de wijze waarop zij hun achterban kunnen betrekken.

De organisatie die als eerste in aanmerking komt om die ondersteuning te leveren, is het plaatselijke of regionale opbouwwerk van de welzijnsinstelling. Het opbouwwerk kan zowel bij het ontstaan als bij het functioneren van dorpsraden een duidelijke rol vervullen. De opbouwwerker stuurt niet maar zorgt alleen voor een zo open en eerlijk mogelijke communicatie. Daarmee stelt de opbouwwerker de dorpsraad in staat om op een zelfstandige manier te functioneren. Door de vele contacten is de opbouwwerker vaak in een vroeg stadium op de hoogte van allerlei plannen en ideeën die er leven. Zo kan hij/zij de gemeente er tijdig op attenderen dat het zinvol is de dorpsraad bij een plan te betrekken. Tegelijkertijd kan de opbouwwerker de dorpsraad informeren over de op stapel staande plannen en ontwikkelingen. Wat beide partijen vervolgens met de informatie doen is ieders eigen verantwoordelijkheid. De belangenbehartiging zal voor rekening komen van de betrokken dorpsraad zelf. Het is daarbij de kunst om in het krachtenspel een weg te vinden. Dorpsraden moeten zo zelfstandig mogelijk opereren en voor de eigen verantwoordelijkheid opkomen. Het is dan ook geen goede zaak als bijvoorbeeld een gemeentebestuur of opbouwwerker het secretariaat van de dorpsraad voert of een dorpsplan schrijft. Indien er geen opbouwwerk is, kan gebruik gemaakt worden van de diensten van de VKKL. De VKKL onderhoudt ook contacten met het plaatselijk opbouwwerk en informeert de werkers over de plattelandsontwikkelingen.

Organisatie en taken van de dorpsraad

■ **Wie bedoelen we met dorpsraden?**

We spreken in dit boekje over gemeenten en dorpsraden. Met de verzamelterm dorpsraden bedoelen we die organisaties van bewoners die de belangen van hun dorp of wijk behartigen: de vertegenwoordigers van de bevolking. In de praktijk hebben die organisaties de meest uiteenlopende namen. Denk aan leefbaarheidswerkgroep, belangengroep, et cetera. In dit boekje spreken we simpelweg over dorpsraden.

Als we kijken naar de doelstelling die dorpsraden zichzelf geven dan varieert die van ‘opkomen voor de leefbaarheid in het dorp’ tot ‘het bevorderen van het contact tussen dorp en gemeente’. Dit maakt duidelijk dat het de dorpsraden om gaat, zorg te dragen voor de belangen van het dorp op het brede terrein van de leefbaarheid.

■ **Organisatievorm van de dorpsraad**

Dorpsraden kunnen op verschillende manieren georganiseerd zijn. In de praktijk treffen we dan ook een breed scala van organisatievormen aan. De meest voorkomende modellen en de voor- en nadelen ervan passeren hieronder de revue.

DE INFORMELE GROEP

Een groep actieve dorpsgenoten steekt de koppen bijeen, vaak omdat zij zich zorgen maakt over de gevolgen van een bepaalde beleidsbeslissing voor de leefbaarheid in hun dorp. Een informele vereniging van dorpsbewoners is geen rechtspersoon in de juridische zin, waardoor aan afspraken met de gemeente geen juridische status kan worden ontleend. Dit maakt de dorpsraad tot een vrijblijvend functionerend orgaan. Een gemeente is niet gehouden aan overleg met een informele groep en verplicht zich tot niets, al is het negeren van de dorpsraad vanuit het oogpunt van burgerparticipatie uiteraard niet verstandig.

HET GESTRUCTUREERDE PLATFORM

In de praktijk zien we veel samenwerkingsvormen van vertegenwoordigingen van bewoners en diverse geledingen met als doel via een platform te streven naar afstemming en gezamenlijke doelen. Het gestructureerde platform kan dus samengesteld worden uit vertegenwoordigers van diverse verenigingen en groeperingen. Bijvoorbeeld: de sportclubs van een dorp krijgen als gevolg van een herindeling te maken met de subsidieregeling van de nieuwe gemeente. Zij kunnen dan gezamenlijk een platform vormen om hier een voor ieder zo optimaal mogelijk resultaat na te streven. De structuur van het platform is veelal niet verankerd in een rechtspersoon.

Een goede relatie met een dergelijk platform biedt de gemeente veel voordelen. Zij kan op eenvoudige wijze in gesprek raken met vele verenigingen, die één gezamenlijk standpunt verwoorden.

DE VERENIGING

De vereniging is een rechtspersoon die gevormd wordt door de leden. De leden van de dorpsraad kunnen individuele dorpsbewoners zijn. We spreken dan van een directe vertegenwoordiging.

Ook kan gekozen worden voor een vereniging, waarbij de diverse verenigingen en groeperingen uit het dorp als lid vertegenwoordigd zijn in de dorpsraad. In dat geval is er sprake van een federatieve vereniging: een vereniging van verenigingen en stichtingen. Dit is een vorm van getrapte vertegenwoordiging, waarbij het streven is een evenredige vertegenwoordiging van de lokale bevolking te waarborgen. Dit systeem kan het draagvlak onder de inwoners van een dorp of wijk ten goede komen omdat in dit systeem alle groepen in het orgaan worden vertegenwoordigd. Bovendien kan de achterban, als een vertegenwoordiger van een bepaalde bevolkingsgroep niet functioneert, deze persoon corrigeren. Ook kan de communicatie met de achterban soepeler verlopen, omdat de informatie eenvoudig via de verenigingen en organisaties kan worden doorgespeeld aan het federatieve samenwerkingsverband. In de regel is het zo dat in het dagelijkse bestuur geen leden zitting nemen van een bepaalde vereniging. Het streven is naar een zo onafhankelijk mogelijk functionerend dagelijks bestuur. De vereniging is een rechtspersoon met een democratisch karakter.

Een nadeel van een dorpsraad met verenigingsvorm kan zijn dat de dorpsraad mogelijk minder slagvaardig is omdat het bestuur bij heikele kwesties de ledenvergadering moet raadplegen.

DE STICHTING

De stichtingsvorm komt het meeste voor bij dorpsraden. De stichting kent geen leden en het bestuur hoeft dus geen verantwoording af te leggen aan de ledenvergadering. Hierdoor wordt het mogelijk om slagvaardiger te werken. Het bestuur zorgt voor de dagelijkse gang van zaken én voor de formele vaststelling van het beleid. In de statuten kan zijn opgenomen dat er naast een dagelijks bestuur een algemeen bestuur is en/of dat er werkgroepen zijn die onder verantwoordelijkheid van het bestuur deeltaken of onderwerpen voor hun rekening nemen.

De stichting benoemt uit haar gelederen het bestuur, of geeft aan vooraf genoemde groeperingen het recht kandidaten voor te dragen. Hierdoor is de stichting minder democratisch dan de vereniging. Daarmee is de legitimatie van de stichting kleiner. Door in het openbaar te vergaderen of met enige regelmaat hoorzittingen te beleggen kan de stichting haar draagvlak vergroten. Ook dient bij de samenstelling van het bestuur te worden gestreefd naar een dorpsraad waarin de verschillende bevolkingsgroepen evenwichtig vertegenwoordigd zijn. Dus: mannen en vrouwen, jongeren en ouderen, bewoners uit de kern en bewoners uit het buitengebied, autochtone bewoners en 'import' et cetera. Als de leden van de dorpsraad een redelijke afspiegeling vormen van de dorpsbewoners, garandeert dit (meer) dat de mening van verschillende bevolkingsgroepen uit het dorp in de dorpsraad aan bod komt. Dit komt de vertegenwoordiging van het dorp en daarmee de legitimiteit van de dorpsraad ten goede.

ONDERDEEL VAN EEN GEMEENTELIJKE STRUCTUUR

Voor zover bekend komt het in Limburg niet voor, maar de gemeente kan zelf een commissie ex artikel 82 van de Gemeentewet in het leven roepen die als dorpsraad fungeert. Weliswaar kunnen de dorpsbewoners het initiatief hiertoe ook nemen, maar het is de gemeenteraad die bevoegd is een dergelijke commissie in te stellen. De gemeenteraad regelt hierbij ook de taken en bevoegdheden die de commissie krijgt. Meestal gaat het erom dat de commissie de gemeenteraad gevraagd en ongevraagd kan adviseren over zaken die betrekking hebben op de leefbaarheid in het werkgebied van de dorpsraad. De gemeenteraad regelt ook de samenstelling en de benoeming van de leden van de commissie. Veelal wordt gekozen voor rechtstreekse verkiezingen. Kandidaten kunnen individuele dorpsbewoners zijn, maar het is ook mogelijk dat commissieleden uitsluitend kunnen worden gekozen als vertegenwoordiger van een specifieke organisatie. Ook zijn er varianten waarbij de burgers niet stemmen op een persoon, maar op een partij. Deze commissievorm geeft de dorpsraad een zekere status. Ook de continuïteit en een regelmatige communicatie met de gemeente is gegarandeerd. De kosten van de commissie komen voor rekening van de gemeente; leden van de commissie komen in aanmerking voor vacantielasten.

Een nadeel is echter dat de afstand tussen commissie en dorpsbewoners groot kan zijn, maar dit is te overbruggen door de wijze waarop de leden van de commissie worden gekozen en benoemd.

DE COMMISSIE EX ARTIKEL 87 GEMEENTEWET

Een verdergaande vorm van een gemeentelijke commissie waarbij ook bevoegdheden worden overgedragen van de gemeenteraad is de commissie ex artikel 87 van de Gemeentewet. Deze commissie krijgt de behartiging van de belangen van een deel van de gemeente opgedragen. De wet regelt dat de leden van een dergelijke commissie afkomstig moeten zijn uit dit deel van de gemeente en dat zij rechtstreeks moeten worden verkozen door de ingezetenen uit datzelfde deel van de gemeente. Met deze commissie krijgt de dorpsraad het karakter van een soort deelgemeenteraad.

Tegenover de betrekkelijke zelfstandigheid van deze commissie staat de (politieke) verantwoordelijkheid die ze draagt voor het beleid en de uitvoering daarvan. Men blijft hierbij gebonden aan de grenzen van de gemeenteraad. Een en ander kan leiden tot spanningen tussen datgene wat de burger verlangt en de (bestuurlijke) verantwoordelijkheid die men in deze commissievorm draagt. Het gevaar dreigt dat verwachtingen die worden gewekt niet kunnen worden waargemaakt. Bovendien doet deze vorm een groot beroep op het bestuurlijk draagvlak voor deze rechtsvorm in de dorpsgemeenschap.

In hoofdstuk 5 wordt apart ingegaan op de vraag of een dorpsraad al of niet via verkiezingen tot stand moet komen.

■ **Taakverdeling binnen de dorpsraad**

Overleg is noodzakelijk om informatie te vergaren en om taken en werkzaamheden op elkaar af te stemmen. Zo is een goede communicatie nodig tussen de dorpsraadsleden onderling, tussen de dorpsraad en de dorpsbewoners en tussen de dorpsraad en andere organisaties. Daardoor participeert een actieve dorpsraad vaak in diverse overlegorganen en neemt deel aan vele bijeenkomsten. Vaak gebeurt dit uit gewoonte met een weinig kritische blik op het nut of de noodzaak van deelname. Het is dan ook van belang dat niet alleen de dorpsraad maar ook de gemeente steeds nagaat of overleg noodzakelijk is, wat de meerwaarde ervan is en of het overleg efficiënt gebeurt.

Daarbij moeten de leden van de dorpsraad zorgen voor een goede taakverdeling om te voorkomen dat de werkdruk te hoog wordt en het functioneren van de dorpsraad te veel afhankelijk wordt van enkele personen. Afgestemd op de interesses van de dorpsraadleden moet worden bepaald wie welk onderwerp zal aanpakken. Zo hoeft het voltallige dorpsraadbestuur niet bij ieder overleg aanwezig te zijn. De deelnemers van een overleg zullen hun bevindingen wel voldoende moeten afstemmen met de anderen.

■ **Overleg met andere dorpsraden**

Een dorpsraad kan veel leren van de ervaringen van andere dorpsraden. Zij kunnen bij elkaar ideeën opdoen, gebruikmaken van elkaars netwerken en informatie uitwisselen over bijvoorbeeld succesvolle strategieën, methoden en instrumenten. Zo hoeven zij niet steeds opnieuw zelf het wiel uit te vinden.

Sinds de herindeling bestaan de meeste gemeenten uit meer dan één dorp en zijn er veelal ook meer dorpsraden actief. Er zijn binnen een gemeente altijd dorpsoverstijgende zaken. Het kan buitengewoon nuttig zijn deze kwesties op elkaar af te stemmen. Om gezamenlijke belangen te bespreken kan het zinvol zijn als dorpsraden samen optreden. Als vanuit meerdere partijen eenzelfde standpunt wordt verdedigd, is de kans van slagen vanzelfsprekend een stuk groter. Bovendien is het voor gemeenten handig als voor dorpsoverstijgende zaken een overkoepelend orgaan van dorpsraden aanspreekbaar is. In Venray, Horst aan de Maas en Valkenburg aan de Geul hebben de dorpsraden zich verenigd in een gemeentelijk overleg dat ongeveer maandelijks vergadert en over een eigen bestuur beschikt.

Op provinciaal niveau is in september 2003 de Vereniging Kleine Kernen Limburg (VKKL) opgericht. Limburgse dorpsraden en andere bewonersorganisaties, die actief zijn met de algemene belangenbehartiging van dorpen of een regio, kunnen lid worden van deze vereniging. Deze provinciale vereniging brengt de gezamenlijke belangen van alle kleine kernen bijeen en komt op voor deze bovengemeentelijke belangen bij de provincie of andere instellingen. De VKKL is ook gericht op de uitwisseling van informatie en ervaringen tussen dorpsraden in de gehele provincie. De VKKL is tevens vertegenwoordigd in het bestuur van de Landelijke Vereniging van Kleine Kernen.

Gemeenten en andere organisaties die betrokken zijn bij de ontwikkelingen in het landelijk gebied van de

Provincie Limburg kunnen zich ook aansluiten bij de VKKL. Deze bijzondere leden kunnen gebruik maken van de diensten van de Vereniging maar hebben geen stemrecht. Dat is voorbehouden aan de dorpsraden.

■ **Communicatie met de achterban**

De dorpsraad behartigt de belangen van het dorp. Dit kan de raad alleen als de leden goed op de hoogte zijn van wat er leeft onder de inwoners van het dorp. Een goed contact tussen dorpsraad en bevolking is dus van wezenlijk belang.

Veel gemeenten stellen steeds opnieuw de vraag of het advies van de dorpsraad in voldoende mate gedragen wordt door de bewoners van het dorp, met andere woorden of de legitimiteit van de dorpsraad gewaarborgd is. Veelal heeft de dorpsraad in tijden van onrust, commotie of bij een dreiging van buiten een groot draagvlak. De contacten met de bevolking zijn dan vaak intensief. Op het moment echter dat alle zaken hun gewone gang gaan zijn er minder contacten met de bevolking. De dorpsraad besteedt dan veel tijd aan werk dat achter de schermen plaatsvindt, zoals overleg voeren, plannen maken, beleidsvoorstellen bestuderen en becomingariëren et cetera.

LEGITIMATIE DORPSRAAD

In tijden van maatschappelijke rust komt het vaak voor dat het bestuur van een dorpsraad constateert dat het weliswaar zijn uiterste best doet om het beste voor het dorp te bereiken, maar dat het moeilijk is om aan te tonen wat nu precies leeft onder de dorpsbewoners. Het is voor de dorps- of wijkraad zeer demotiverend als steeds weer opnieuw moet worden aangetoond dat men namens alle bewoners spreekt.

Diverse gemeenten, die al langere tijd met dorpsraden samenwerken, vinden het niet nodig dat dorpsraden steeds hun legitimiteit bewijzen. Zij zijn blij met de vrijwilligers en vertrouwen erop dat de adviezen gedragen worden door het gros van de bevolking. Zij hanteren het uitgangspunt dat dorpsbewoners de dorpsraad vanzelf terugfluiten zodra die een standpunt inneemt waar inwoners niet achter staan. Het is dan ook zeer af te raden als gemeente regels vast te stellen volgens welke de dorpsraad dient te communiceren met zijn achterban. De communicatie is namelijk geen doel op zich. Een te formele en strikte procedurele gang van zaken kan veroorzaken dat een dorpsraad vleugellam dreigt te worden en dat de dorpsraad tot een orgaan wordt gemaakt waarin de geluiden van de achterban te weinig doorklinken.

HOE ACHTERBAN BETREKKEN?

Dit betekent uiteraard wel dat de dorpsraad voortdurend zijn uiterste best moet doen om de bevolking betrokken te houden. Er zijn diverse vormen om de bevolking te betrekken bij de werkzaamheden en de plannen van de dorpsraad of om te horen welke onderwerpen de bevolking van belang vindt.

Voorbeelden daarvan zijn:

- Een nieuwsbrief/publiciteit in de plaatselijke media.
- Openbare vergaderingen van de dorpsraad.
- Een enquête houden.
- Een discussiebijeenkomst tussen dorpsraad en bewoners waarin de bewoners onderwerpen ter sprake kunnen brengen die het komende jaar moeten worden aangepakt.
- Een jaarlijkse bijeenkomst met alle besturen van de verenigingen uit het dorp.
- De organisatie van een algemeen jaarlijks overleg tussen de gemeente en bevolking.
- Voorlichtingsbijeenkomsten voor de bevolking tijdens welke de gemeente een specifiek plan presenteert en de mogelijkheid biedt voor discussie.
- Aanwezigheid bij evenementen in het dorp.
- Een jaarlijks dorpsevenement.
- Gebruik van een website en E-mail en
- Het maken van een dorpsplan.

Diverse dorpsraden in Limburg hebben een dorpsplan of dorpsomgevingsprogramma (DOP) gemaakt waarbij de achterban op zeer intensieve wijze betrokken is. Voor de verzameling van gegevens voor een dorpsplan wordt door dorpsraden uitgebreid gesproken met de verschillende leeftijdsgroepen, verenigingen, ondernemers en instellingen in het dorp. Het proces van samenstelling van een dorpsplan leidt in veel dorpen er ook toe dat dorpsbewoners in werkgroepen van de dorpsraad meehelpen aan de realisatie van de voorstellen uit het dorpsplan. Het maken van een dorpsplan is bij uitstek een manier om met de achterban te communiceren.

Als de gemeente de dorpsraad ziet als een serieuze partner dan zal er ook geïnvesteerd worden in de interne gemeentelijke organisatie en de faciliteiten voor de dorpsraden. Werken aan leefbaarheid in samenwerking met dorpsraden verlangt een integrale dorpsgerichte aanpak die dwars door grenzen van de bestuurlijke en ambtelijke afdelingen gaat. In dit hoofdstuk worden enkele belangrijke voorzieningen voor een constructieve samenwerking met dorpsraden beschreven.

■ Benoem één aanspreekpunt voor dorpsraden

Zoals beschreven in hoofdstuk 2 “De Partijen” resulteert één aanspreekpunt voor dorpsraden in veel duidelijkheid voor de dorpsraad én de gemeente. Daarmee wordt overbelasting van ambtenaren voorkomen en er is één persoon verantwoordelijk om toezicht te houden op het al dan niet (tijdig) afhandelen van vragen en adviezen van de dorpsraden. Bovendien worden dorpsraden niet van het kastje naar de muur gestuurd. Dit voorkomt dat dorpsraden verstrikt raken in procedures en daarmee hun motivatie verliezen. Tegelijkertijd wordt met één aanspreekpunt voorkomen dat dorpsraden binnen het gemeentelijke apparaat gaan ‘shoppen’.

De functie van contactambtenaar tussen dorpsraden en gemeente is geen eenvoudige. Dat komt omdat hij/zij als intermediair tussen alle partijen altijd afhankelijk is van de medewerking van anderen. Dit betekent dat de intermediair niet alleen een zeker mandaat van de partijen moet krijgen, maar ook dat hij/zij moet beschikken over zeer goede sociale vaardigheden, onderhandelingsvaardigheid en doorzettingsvermogen. In de organisatiestructuur van de gemeente verdient de coördinator dorpsraden een centrale positie, het liefst onafhankelijk van afdelingen en rechtstreeks aangestuurd door de verantwoordelijke portefeuillehouder of burgemeester. Om de taken naar behoren te kunnen uitvoeren gaat de voorkeur uit naar een coördinator die zich voltijds of voor een substantieel deel van het takenpakket met de dorpsraden en/of burgerparticipatie kan bezighouden. Het onderhouden van de contacten met de dorpsraden moet dan ook bij voorkeur er niet ‘even worden bijgedaan’ en als beperkt onderdeel van het totale takenpakket van een ambtenaar worden gezien.

De meningen verschillen of de coördinator de dorpsraadvergaderingen altijd moet bijwonen. Het voordeel is dat er een sterke vertrouwensrelatie wordt opgebouwd en dat de gemeente laat zien de dorpsraad serieus te nemen. Ook krijgt de coördinator zicht op wat er leeft en binnen welke context bepaalde wensen en behoeften moeten worden geplaats. Bovendien kunnen tijdens de vergadering van de dorpsraad al veel vragen op een adequate wijze worden beantwoord. Als de coördinator en dorpsraad structureel contact onderhouden kunnen zij problemen in een vroeg stadium bespreken. Het nadeel van het bijwonen van vergaderingen is de tijdsinvestering. Maar het kan ook zijn dat dorpsraden er behoefte aan hebben onderling, ter oriëntatie, discussie of standpuntbepaling, te overleggen zonder dat de gemeentelijke contactambtenaar hierbij aanwezig is.

Sommige gemeenten hebben geprobeerd tijdelijk een coördinator in te zetten. Deze had als taak de dorpsraden zodanig gewijs te maken binnen de gemeentelijke organisatie dat de dorpsraad daardoor in staat werd gesteld rechtstreeks met de ambtenaren en bestuurders zaken te doen. In de praktijk blijkt echter dat in nagenoeg al deze gemeenten na een lange experimentperiode de contactambtenaar nog steeds niet kan worden gemist.

Voor ervaringen uit de praktijk van een coördinator dorpsraden wordt verwezen naar de beschrijving van de leefbaarheidscoördinator van Horst aan de Maas in de bijlage.

■ **Meldpunt “Klein Leed”**

Vaak gaan gesprekken tussen de coördinator en de dorpsraad over fysieke ergernissen: losliggende stoeptegels, een kapotte lantaarnpaal, een struik of boom die nodig moeten worden gesnoeid, et cetera. In feite zijn dit zaken die niet op het bordje van de dorpsraad horen.

Wat ook moet worden voorkomen is dat de bewoners de dorpsraad inzetten als klachtenloket ter oplossing van incidenten. Een goed functionerend gemeentelijk klachtenmeldpunt stelt burgers in staat met “klein leed” rechtstreeks in contact te treden met de gemeente. De dorpsraad is hierbij niet nodig als intermediair. Die kan zich beter inzetten voor de algemene belangen en grotere projecten van het dorp.

■ **Dorpgerichte aanpak**

Veel ideeën en voorstellen van dorpsraden stranden in de bureaucratische molen van de gemeente omdat het voorstel (nog) niet op de agenda van de gemeente voorkomt. In dat geval zal de dorpsraad de weg van lobbyen en overtuigen moeten bewandelen. Maar het komt ook voor dat het voorstel wel aansluit op het collegeprogramma maar dat niet duidelijk is wie van welke afdeling(en) betrokken en aanspreekbaar is. Of ideeën komen niet tot een uitwerking omdat afdelingen en de bestuurders niet tot afstemming komen. Een integrale dorpsgerichte aanpak biedt dan oplossingen. In het handboek “Dorpsplannen in Limburg” 2005 VKKL wordt aangegeven hoe dorpsraden de weg van een dorpsplan naar projecten kunnen afleggen. Door deze projectmatige manier van werken als gemeente te ondersteunen, kan de samenwerking met dorpsraden gestructureerd worden. Op bestuurlijk en ambtelijk niveau dienen afspraken gemaakt te worden over welke projecten gezamenlijk worden ontwikkeld en geëvalueerd.

BENOEM EEN PORTEFEUILLEHOUDER

Voor een dorpsraad heeft het veel voordelen als er een dorpswethouder is aangewezen of als de portefeuille wijk- en dorpsraden is ondergebracht bij de burgemeester.

De burgemeester heeft geen politieke belangen, geniet het vertrouwen van dorpsraden, heeft in de interne gemeentelijke organisatie een sterke positie en heeft als voorzitter van het college een belangrijke stem.

SAMENSTELLING VAN DORPTEAMS

Om te zorgen dat ideeën van de dorpsraad landen in het gemeentelijke apparaat is een goede communicatie tussen de gemeentelijke coördinator dorpsraden en de ambtenaren van de vakafdelingen een belangrijke voorwaarde. De vragen van de dorpsraad hebben betrekking op het werkkterrein van diverse ambtenaren. Een dorps- of gebiedsteam, waarin naast de coördinator ook de relevante vakambtenaren zitting hebben, biedt een goed uitgangspunt voor een zorgvuldige communicatie. Het kan zinvol zijn in een dergelijk wijkteam ook de buurtcoördinator van de politie en de woningcorporatie(s) en het welzijnswerk te betrekken.

Ook kunnen de afdelingshoofden van de relevante vakafdelingen als nuttige gesprekspartners fungeren omdat zij zicht hebben op de planning van de werkzaamheden binnen hun eigen afdeling. In enkele gemeenten maakt ook de dorpsraad deel uit van het wijk- of dorpteam.

■ **Ondersteuning Dorpsraad**

De VKKL is van mening dat elke dorpsraad kan putten uit een reservoir van ervaringen en kennis in het dorp. Door een goede communicatie met de achterban en door een transparante en democratische aanpak van de dorpsraad kunnen de talenten van de achterban bereikt worden. Toch kan de dorpsraad bij de uitvoering van zijn werkzaamheden op onderdelen behoefte hebben aan ondersteuning. De plaatselijke welzijnsinstelling kan hierin een belangrijke rol vervullen. Helaas is, veelal door bezuinigingen, het lokale opbouwwerk in diverse gemeenten jaren geleden verdwenen. Het komt - vaak door dezelfde oorzaak - ook voor dat opbouwwerkers door capaciteitsproblemen niet adequaat kunnen inspelen op ondersteuningsvragen. Natuurlijk kunnen dorpsraden er zelf voor kiezen geen gebruik te maken van ondersteuning door het welzijnswerk. Dan kunnen eventueel ook andere adviseurs of ambtenaren die ondersteunende rol vervullen. Het nadeel van een ambtelijke adviseur is dat een ambtenaar ten opzichte van de gemeente geen onafhankelijke positie vervult.

Ondersteuning bieden kost tijd en daarmee ook geld. Dit betekent dat er duidelijke afspraken moeten worden gemaakt over de mate waarin ondersteuning kan worden geboden en budgetten beschikbaar moeten worden gesteld.

Er zijn voorbeelden waar de belasting op professionals aan banden is gelegd door een strippenkaart voor dorpsraden in te voeren. Indien de dorpsraad een beroep doet op ondersteuning worden, afhankelijk van de tijdsinvestering, één of meerdere strippen afgeschreven. Dit voorkomt dat een dorpsraad een te groot beslag legt op de totale ondersteuningscapaciteit van de professionele organisaties.

BUDGETTEN DORPSRAAD

Afhankelijk van de organisatievorm heeft een dorpsraad eigen inkomsten. Een vereniging ontvangt contributie van leden. Een stichting heeft geen leden, maar kan wel begunstigers zoeken, net zoals een vereniging ook donateurs kan hebben. Een andere manier waarop de dorpsraad inkomsten kan genereren is door activiteiten te organiseren, zoals een rommelmarkt, loterij, oud papieracties of oliebollenverkoop met oud en nieuw. Sommige dorpsraden maken winst op de uitgave van een dorpsblad. Deze bronnen van inkomsten brengen veel werk met zich mee, wat niet altijd wordt vertaald in een hoge opbrengst. Daar staat tegenover dat het de onderlinge saamhorigheid versterkt. Soms is de activiteit niet bedoeld om de kas van de dorpsraad te spekken, maar is er een andere maatschappelijke doelstelling. Daarvoor kan de dorpsraad dan extra subsidie vragen aan de gemeente. Een andere mogelijkheid is sponsoring door plaatselijke banken en bedrijven en subsidie door fondsen.

ORGANISATIEBUDGET

Veel dorpsraden zijn aangewezen op subsidie van de gemeente. De budgetten die gemeenten in de praktijk toekennen aan dorpsraden zijn zeer divers. De meeste dorpsraden ontvangen een budget voor organisatiekosten (kopieer- en verzendkosten, vergaderfaciliteiten et cetera). Dit kan een vast bedrag per dorpsraad zijn of een variabel bedrag, gerelateerd aan het aantal inwoners van het dorp of de wijk. Een peiling binnen enkele Limburgse gemeenten laat zien dat de organisatiebudgetten variëren van € 300,- tot € 1.500,- . De regeling van Gemeente Horst aan de Maas voor de organisatiekosten van dorpsraden bestaat uit een basisbedrag van € 1000,- aangevuld met € 0,063 per inwoner per kern.

ACTIVITEITENBUDGET

Enkele gemeenten gaan veel verder en bieden een activiteiten- of leefbaarheidsbudget of ze geven de dorpsraad een adviesbevoegdheid over de inzet van doelbudgetten. De meest voorkomende vorm is dat de gemeente een totaalbudget vaststelt waarvoor de diverse dorpsraden voorstellen kunnen indienen. In een gezamenlijke vergadering van alle dorpsraden wordt vastgesteld welke projecten dat jaar voor financiering in aanmerking komen en met welke prioriteit. Voordeel van een dergelijke aanpak is dat met hetzelfde budget veel meer projecten kunnen worden gerealiseerd dan wanneer de gemeente die projecten zelf zou moeten uitvoeren. In veel gevallen vragen dorpsraden namelijk alleen een bijdrage in de materiaalkosten aan en voeren vrijwilligers uit het dorp de bijbehorende werkzaamheden helemaal of grotendeels via zelfwerkzaamheid uit. Dit werkt niet alleen kostenbesparend maar verhoogt tevens de betrokkenheid van de bevolking.

DORPSBUDGET

Sommige gemeenten denken zelfs na over het inzetten van ‘dorpsbudgetten’. Het idee is om het totale budget dat normaliter wordt uitgegeven aan activiteiten en subsidies in de kernen van de gemeente over te dragen aan de dorpsraad. De dorpsraad draagt in dit model zorg voor de verdeling van de middelen en de toekenning van subsidies aan verenigingen.

Het gevolg is dat de dorpsraad belast wordt met een bevoegdheid die in de regel bij de gemeente hoort. Het al dan niet toekennen van subsidies aan verenigingen kan betekenen dat de dorpsraad middelpunt wordt van conflicten over de verdeling van middelen en over uiteenlopende belangen in de dorpskern. Het is dus raadzaam om een zorgvuldige afweging te maken over de wijze waarop budgetten moeten worden verdeeld. Als de dorpsraad deze taak daadwerkelijk op zich neemt is het essentieel dat de raad criteria ontwikkelt voor de besteding van middelen.

De gemeente Horst aan de Maas heeft in 2003 een fonds voor kleinschalige leefbaarheidsprojecten dat uit drie budgetten bestaat:

1. Gemeentelijke uitgaven ten behoeve van leefbaarheid.

Het gaat hier om projecten die onder verantwoordelijkheid van de gemeente worden uitgevoerd, bijvoorbeeld de aanleg van een JOP (Jongeren OntmoetingsPlek) of de uitvoering van een onderzoek door een extern bureau.

2. Leefbaarheidssubsidies.

Dit is een subsidieverlening aan kleinschalige projecten die door anderen worden gerealiseerd.

3. Prioriteitsgelden.

Elke dorpsraad krijgt jaarlijks een budget € 9.037,- toegewezen waarvoor de dorpsraad zelf plannen kan indienen. De dorpsraad kan deze middelen ook reserveren voor grootschalige projecten bijvoorbeeld als een additioneel fonds voor herstructurering van de dorpskern of voor de realisatie van een multifunctionele accommodatie. Deze prioriteitsgelden van dorpsraden zijn een begin van het overhevelen van bevoegdheden naar dorpsraden.

De jaarlijkse voeding voor het fonds stimulering kleine leefbaarheidsprojecten in Horst aan de Maas bedraagt in 2003 in totaal € 220.000,-.

Hoofdstuk 4

In het voorgaande hoofdstuk is aangegeven dat de samenwerking tussen dorpsraad en gemeente niet versmald kan worden tot een communicatievraagstuk. De gemeentelijke organisatie dient ook afgestemd te worden op een gezamenlijke beleidsontwikkeling en uitvoering van projecten. In deze processen behouden de dorpsraad en de gemeente een eigen positie, taken en verantwoordelijkheden. Geheel gelijkwaardig zijn beide posities niet gezien de verschillen in bevoegdheden en capaciteit van informatieverwerking, onderzoek en financiën. Ondanks alle deskundigheid, betrokkenheid en talenten onder de dorpsbewoners; een dorpsraad is en blijft vrijwilligerswerk. Daarom behoeft de communicatie tussen dorpsraad en gemeente aandacht en onderhoud. In dit hoofdstuk wordt vanuit de positie van de gemeente ingegaan op de zorg die gegeven dient te worden aan de relaties en de uitwisseling van informatie met dorpsraden.

■ **Communiceer regelmatig met de dorpsraad**

De frequentie waarmee gemeenten communiceren met de dorpsraden is per gemeente verschillend. In sommige gemeenten brengt het college of een portefeuillehouder een of enkele keren per jaar een bezoek aan de (openbare) vergaderingen van de dorpsraad. In andere gemeenten woont een gemeentambtenaar, de zogenaamde coördinator wijk- en dorpsraden, alle vergaderingen van de dorpsraad bij. De meeste gemeenten hanteren een tussenvorm.

■ **Investeer in vertrouwen**

In de startfase beperkt de samenwerking tussen gemeente en dorpsraad zich veelal tot het beantwoorden of oplossen van vragen en problemen die de dorpsraad indient bij de gemeente. Het gaat daarbij grotendeels over vragen die betrekking hebben op grijs en groen: onderhoud van plantsoenen, speelvoorzieningen, losliggende stoeptegels, kapotte of verkeerd geplaatste lantaarnpalen et cetera.

De dorpsraad vraagt om een serieuze en snelle afhandeling van zijn vragen en adviezen. Het is belangrijk dat de gemeente daar zorgvuldig mee omgaat. Als ze in de beginfase hierin extra tijd investeert, vergroot dat de kans op onderling vertrouwen.

Een goede tip is om de dorpsraad de verantwoordelijkheid te geven voor de verslaglegging van het overleg met de gemeente en daarvoor faciliteiten te bieden (gratis kopiëren, stukken verzenden en ontvangen via gemeente). Het maken van het verslag geeft de dorpsraad een belangrijk wapen in handen en kan veel wantrouwen vermijden of wegnemen.

■ **Leg afspraken vast**

Afspraken die met de dorpsraad worden gemaakt moeten schriftelijk worden vastgelegd in een afsprakenlijst. Dit maakt het mogelijk de voortgang te bewaken.

De ambtelijk coördinator houdt voortdurend bij welke vragen de dorpsraad op welke datum bij de gemeente indient, wie verantwoordelijk is voor het beantwoorden van de vraag en welke afspraken daarover zijn gemaakt (welk tijdschema, welk budget), et cetera.

Omdat de portefeuillehouder verantwoordelijk is voor uitvoerende zaken is hij of zij formeel verantwoordelijk voor de naleving van afspraken die zijn gemaakt tussen de gemeente en de dorpsraad. Een eenvoudig instrument om hierop als portefeuillehouder controle te kunnen uitoefenen is regelmatig de afspraken- en actielijst met de coördinator door te nemen. Als vragen op het lijstje te lange tijd blijven liggen bespreekt de portefeuillehouder dit met het betreffende afdelingshoofd.

Een handig hulpmiddel om afspraken over de uitvoering gestructureerd in gang te zetten is om aan de hand van een planningschema alle voorstellen in te delen.

De initiatiefnemers, vertegenwoordigers van de gemeente en betrokkenen van instellingen maken hiertoe gezamenlijk een voorstel. Ze maken een onderverdeling in de behandelde onderwerpen (wonen, woonomgeving, zorg, dienstverlening, welzijn en participatie) en vullen het schema gezamenlijk in. Op die manier maken ze inzichtelijk of de aanpak op korte of lange termijn moet plaatsvinden. Ook wordt ingevuld wie voor de uitvoering verantwoordelijk is en wie daarbij ingeschakeld moet worden.

Voorbeeld planningschema:

Onderwerp:	Verantwoordelijke:		
	Initiatiefgroep/ bewonersgroep/ dorpsraad	Gemeentelijke dienst	Uitvoerders welzijn, wonen en zorg
Nu uitvoeren			
Op korte termijn			
Later uitvoeren			
Op lange termijn			

Voor de gezamenlijke evaluatie kan door de dorpsraad en de gemeente een checklist worden ingevuld. Het gaat hier om een eenvoudig overzicht van werkzaamheden die destijds door de dorpsraad in overleg met gemeente en overige betrokkenen is ingevuld.

Voorbeeld checklist:

Activiteiten/werkzaamheden	Uitgevoerd per	Niet Uitgevoerd	Afspraak herzien
Bestrating herstellen in buurt/straat	12-05-20..		
Verkeerscirculatieplan kern		X	Bespreking concept dienst verkeer en dorpsraad in najaar 20..
Helling aanpassen voor rolstoelers dorpshuis A	31-09-20..		
Ontwerp dorpsplan		X	Voor zomerreces overleg arrangeren dorpsraad en college over werkwijze

■ **Geef de dorpsraad altijd een antwoord**

De gemeente moet altijd aan de dorpsraad laten weten wat zij met de opmerkingen/adviezen van de dorpsraad doet. Door verantwoording af te leggen laat de gemeente zien dat ze de dorpsraad serieus neemt. Het is belangrijk dat er een vertrouwensband ontstaat tussen de coördinator en de dorpsraden. Ook als de gemeente een advies van de dorpsraad niet volgt moet aan de dorpsraad een duidelijke motivatie worden gegeven van de gemaakte keuze. De dorpsraden moeten deelgenoot worden gemaakt van de knelpunten die ook de gemeente ervaart.

■ **Beschouw de dorpsraad als intermediair**

Veel dorpsraden willen na verloop van tijd niet steeds brandjes blussen en ad hoc de zaken aanpakken. Zij willen constructief en in een vroeg stadium meepraten en meedenken bij de totstandkoming van plannen. De dorpsraad functioneert dan volwaardig als intermediair tussen gemeente en bewoners. Dat wil zeggen dat niet alleen de dorpsraad vragen en problemen neerlegt bij de gemeente met het verzoek deze op te lossen, maar dat ook de gemeente de dorpsraad inschakelt om helder te krijgen hoe de bevolking over bepaalde zaken denkt. Een volwaardige samenwerking tussen gemeente en dorpsraad blijft dus niet beperkt tot het beantwoorden van initiatieven van de dorpsraad. Samenwerken vraagt om initiatieven van beide partners.

■ **Betrek de dorpsraad in een vroeg stadium**

Dit betekent dat op het moment dat de gemeente start met een bepaald project voor het dorp of de wijk, de gemeente het initiatief neemt om de dorpsraad bij de plannen te betrekken. Dit vergt van alle beleidsambtenaren alertheid.

De gemeente ziet zich dikwijls voor een dilemma geplaatst wanneer de vraag beantwoord moet worden in welke fase van het proces ze de dorpsraad erbij moet betrekken. Als een plan onvoldoende is uitgewerkt heeft de dorpsraad vaak nog geen idee waarover hij kan adviseren. Daar staat tegenover dat, als een plan al in een vergevorderd stadium is, de dorpsraad uitsluitend nog binnen bepaalde marges adviezen kan uitbrengen en dat het ingewikkeld wordt gewenste aanpassingen aan te brengen. Ook wil een ambtenaar vaak eerst bestuurlijk draagvlak creëren alvorens een plan voor te leggen aan de dorpsraad. Als de gemeente haar plannen in een laat stadium aan de dorpsraad voorlegt, betekent dat wel dat er wrevel kan ontstaan tussen dorpsraad en gemeente. Een goede tip is, om niet alleen over oplossingen te praten met de dorpsraad, maar te beginnen met het gezamenlijk bepalen, wat het probleem is, waarvoor een oplossing gezocht moet worden.

Onderling vertrouwen en een open communicatie is hierin een belangrijke voorwaarde. Er zijn goede voorbeelden van projecten waarbij een afgevaardigde van de dorpsraad zitting heeft in een ambtelijke projectgroep. Het streven in zo'n geval is de dorpsraad bij het gehele ontwikkelingstraject te betrekken.

In het handboek voor dorpsplannen van de VKKL wordt gepleit voor een structureel overleg over de grote projecten uit het dorpsplan. Aanbevolen wordt om dan een ambtelijk overleg in te stellen waaraan de hoofden van de meest betrokken diensten deelnemen. Afhankelijk van de projecten die uit het dorpsplan voortkomen, worden hierbij betrokken de afdelingshoofden van ruimtelijke ordening, welzijn en de coördinator dorpsraden. Dit overleg heeft een belangrijke functie in de ontwikkeling van projecten. Ambtelijk kunnen belangrijke gegevens worden aangedragen voor de projectbeschrijvingen, beoordeling van de (financiële) haalbaarheid en tijdsplanning.

■ **Zorg voor inbedding in gemeentelijke procedures**

De rol van dorpsraden moet worden ingebed in de gemeentelijke procedures. Een van de vormen is gebruik te maken van het begeleidende formulier bij een ambtelijk advies aan het College van Burgemeester & Wethouders. Het blijkt zeer effectief om dit standaardformulier zodanig aan te passen, dat de betreffende ambtenaar alleen nog hoeft aan te geven of de notitie al dan niet moet worden voorgelegd en besproken met de dorpsraad. Hierdoor wordt iedereen tijdig op de rol van de dorpsraad geattendeerd en komt het niet voor dat per ongeluk wordt vergeten de dorpsraad bij een onderwerp te betrekken. Als er geen advies van de dorpsraad nodig is, dient gemotiveerd te worden waarom dit niet noodzakelijk wordt geacht.

Eenzelfde functie vervult een communicatieplan dat een onlosmakelijk onderdeel vormt van elk nieuw te starten project en waarin beschreven staat of en op welk moment de dorpsraad erbij betrokken moet worden.

■ Dorpsraadwerk = vrijwilligerswerk

Op het moment dat een plan wordt voorgelegd aan de leden van de dorpsraad/burgers, mag niet worden verwacht dat ze alle aspecten van planvorming - inhoudelijk en procedureel - kunnen overzien. Betrokkenen zijn vrijwillige inwoners van een kern, dorp of wijk die over het algemeen een kennisachterstand hebben ten opzichte van de professional die zich beroepshalve met de materie bezighoudt. Anderzijds heeft de dorpsraad juist veel kennis van wat er in het dorp leeft. Het is de taak van de gemeente om de consequenties van de diverse keuzemogelijkheden in het overleg met de dorpsraad in beeld te brengen. Bovendien moet ze dorpsraden waar nodig faciliteren zodat ze zo zelfstandig mogelijk hun keuzemogelijkheden in kaart kunnen brengen en vervolgens tot een afweging kunnen komen.

Een voorbeeld. Bij de totstandkoming van bestemmingsplannen moeten dorpsraden tot het inzicht komen dat elke keuze die zij maken gevolgen heeft voor bepaalde groepen mensen. De gemeente kan dat verduidelijken door te wijzen op de beperking van toekomstige woningbouwmogelijkheden voor bijvoorbeeld ouderen en starters. Met andere woorden: pas als bewoners over alle relevante informatie beschikken kunnen zij beoordelen in hoeverre een plan aan hun wensen voldoet. Op basis daarvan kunnen zij een volwaardig advies uitbrengen.

Niet alleen qua kennis, maar ook met het oog op tempo moet men beseffen dat men te maken heeft met vrijwilligers. De dorpsraad moet bijvoorbeeld ook voldoende tijd krijgen om de plannen te bestuderen en om inhoudelijk op de plannen te kunnen reageren.

■ Stel een convenant op

Zoals eerder vermeld, vergt een goede samenwerking tussen gemeente en dorpsraden een zorgvuldige omgang met elkaar. Een goede en open communicatie en duidelijke afspraken voorkomt misverstanden en levert voor beide partijen veel meerwaarde. Zo moet duidelijk zijn wat de gemeente van de dorpsraden kan verwachten en welke eisen de overheid mag stellen aan de dorpsraden. Omgekeerd geldt dat de dorpsraden ook eisen mogen stellen aan de overheid. Het is essentieel dat de gemeente en de dorpsraad elkaar serieus nemen en afspraken nakomen.

Om helderheid te scheppen en frustraties bij zowel ambtenaren als dorpsraden te voorkomen, is het noodzakelijk duidelijke afspraken te maken. Bovendien is het van belang dat afspraken binnen de betrokken organisaties te traceren zijn, bijvoorbeeld door de afspraken vast te leggen in een convenant dat getekend wordt door beide partijen. Op die manier heeft de tijdelijke of definitieve afwezigheid van een ambtenaar of bestuurder geen invloed op de voortgang van eerder gemaakte afspraken. Werken aan leefbaarheid vraagt voortdurende aandacht, die ook over de volgende verkiezingen heen gaat.

In het convenant kunnen allerlei zaken worden vastgelegd. Denk daarbij aan de bevoegdheden van de dorpsraad, de plichten, zowel van de dorpsraad als van de gemeente, en de wijze van samenwerking tussen

gemeente en dorpsraad. Het convenant kan eenmalig of in fases worden vastgesteld. In het laatste geval wordt het convenant ingezet als ontwikkeldocument. Het convenant kan dan tevens worden gebruikt om de huidige werkwijze te evalueren, bij te stellen en te gebruiken als opstap voor een nieuwe periode of de instelling van een nieuwe dorpsraad. Een voorbeeldconvenant dorpsraden is in een bijlage opgenomen.

■ **Verkiezingen Dorpsraad niet verplichten**

Sommige Limburgse gemeenten hebben naast een verordening voor dorps- en wijkraden een apart kiesreglement voor dorpsraden. De dorpsraad dient dan samengesteld te worden door middel van kandidaatstelling en verkiezingen door de dorpsbevolking. Deze verkiezingen worden veelal gelijktijdig met de gemeenteraadsverkiezingen gehouden. In de gemeente Valkenburg aan de Geul moeten de dorpsraden zelfs een opkomstpercentage halen om erkend te worden als dorpsraad. De gemeente en de dorpsraden hebben hier afgesproken dat een dorpsraad de eerste twee keren met de verkiezingen de steun moet krijgen van minimaal 50% van de kiesgerechtigden en daarna minimaal 35%. Tijdens de laatste verkiezingen hebben twee dorpsraden van Valkenburg aan de Geul deze kiesdrempel niet gehaald. Het zou spijtig zijn als het werk van de dorpsraad daardoor stil komt te liggen.

De situatie in elke gemeente en elke kern is anders. De keuze om al of niet verkiezingen te houden voor dorpsraden moet elke gemeente samen met de dorpsraad zelf maken. De meeste gemeenten stellen verkiezingen niet verplicht voor dorpsraden. De ervaringen met de kandidaatstellingen en verkiezingen voor dorpsraden kunnen teleurstellend zijn en daardoor contraproductief. De gemeenten constateerden dat de verkiezingen een extra drempel opwerpen voor dorpsbewoners om zich vrijwillig in te zetten voor de belangen van hun dorp. Bewoners die in principe over goede kwaliteiten beschikken maar niet zo bekend zijn in het dorp, vallen door de verkiezingen buiten de boot. Bovendien is de ervaring dat verkiezingen de dorpsraad een soort mandaat verschaffen voor vier jaren om zonder ruggespraak met de achterban wel of geen acties te ondernemen. De gemeente Horst aan de Maas heeft het dilemma van wel of geen verkiezingen opgelost door in het kiesreglement op te nemen dat er pas verkiezingen gehouden worden wanneer er meer dan 15 kandidaten zijn voor de dorpsraad. In de praktijk komt dat niet gauw voor. Mochten er meer dan 15 kandidaten zich aanmelden, dan adviseert de gemeente de boventallige kandidaten toch op te nemen in de organisatie van de dorpsraad, bijvoorbeeld in werkgroepen.

Om het draagvlak en het democratisch functioneren van een dorpsraad te optimaliseren worden in de convenanten richtlijnen voor het handelen van dorpsraden opgenomen. Daarin wordt ingegaan op het streven naar een brede samenstelling, openbaarheid van dorpsvergaderingen, terugkoppeling van informatie naar de achterban. Ook stimuleren diverse gemeenten dorpsraden tot het maken van dorpsplannen. Een dorpsplan verschaft de dorpsraad draagvlak en biedt handvatten voor verbreding van de dorpsraad door andere dorpsbewoners uit te nodigen voor deelname aan werkgroepen of projectgroepen.

Samenwerking tussen gemeente en dorpsraad kan zowel voor de gemeente als voor de dorpsraad veel opleveren. De ervaring leert echter dat zich op onderdelen problemen kunnen voordoen waarvoor men steeds opnieuw in de praktijk een oplossing moet weten te vinden. In deze publicatie is vooral ingegaan op de positie van de gemeente als partner van dorpsraden. Het merendeel van de tips en aanbevelingen hebben betrekking op de gemeentelijke organisatie. Maar ook dorpsraden zoeken vaak naar de juiste aanpak. Sommige dorpsraden zitten vast in een bepaald patroon en zijn niet meegegroeid in de kansen voor samenwerking die gemeenten bieden. Samenwerking stelt eisen aan de gemeente maar ook aan de dorpsraad. In dit hoofdstuk wordt gewezen op situaties die zich altijd kunnen voordoen waarvan alle partijen zich bewust moeten zijn zodat ze er adequaat mee om kunnen gaan.

■ **Positie dorpsraad**

- Een dorpsraad is slechts een van de mogelijkheden om burgerparticipatie vorm te geven. Voorkomen moet worden dat initiatieven en meningen van buiten de dorpsraad niet meer worden gehoord.
- De dorpsraad dient op te komen voor het algemeen belang. Het kan gebeuren dat de inbreng van een dorpsraad vooral bepaald wordt door de directe omstandigheden van de leden van de dorpsraad. Hierdoor kunnen individuele belangen van één of meerdere leden van de dorpsraad prevaleren en zelfs strijdig zijn met het algemeen belang.
- Het staat individuele leden van de dorpsraad vrij om tijdens de algemene inspraakprocedures te protesteren tegen een plan dat eerder door de dorpsraad is goedgekeurd. De gemeente kan en mag de dorpsraad daar niet op aanspreken.
- Soms start een gemeente met een dorpsgerichte aanpak door het houden van buurtschouwen: het College van Burgemeester en Wethouders maakt een wandeling door het dorp waarbij bewoners het college wijzen op de diverse knelpunten. Dit biedt een duidelijk zicht op wat er leeft in het dorp of de wijk. Vaak komen echter te veel zaken ineens naar voren, die niet direct maar pas op de langere termijn uitvoerbaar zijn. Als het college te veel toezeggingen ter plekke doet, kan dat leiden tot valse verwachtingen bij de bewoners.
- Soms nemen gemeenten zelf initiatieven voor oprichting van dorpsraden. Om deze dorpsraden een kans van slagen te geven is het wel noodzakelijk dat daarvoor onder de bevolking voldoende draagvlak bestaat.

■ **Dorpsraad en politiek**

- Lokale politieke partijen en dorpsraden vissen in dezelfde vijver en zien elkaar vaak als concurrent. In feite vertegenwoordigen zij dezelfde belangen, maar ze doen dat wel vanuit een ander vertrekpunt. De dorpsraad is immers a-politiek. Omdat politieke partijen en dorpsraden dicht op elkaar zitten, is een goede onderlinge communicatie noodzakelijk.
- Een dorpsraad moet ervoor waken geen politiek orgaan te worden. De dorpsraad moet openstaan voor iedereen in het hele dorp en voor alle stromingen. Dorpsraadsleden kunnen natuurlijk wel als adviseur zitting hebben in gemeentelijke projecten, commissies of werkgroepen. Ook kunnen gemeenteraadsleden optreden als adviseur van de dorpsraad.
- Raadsleden dienen geen zitting te nemen in de dorpsraad, vanwege hun politieke kleur en omdat zij bijvoorbeeld

gebonden zijn aan coalitie-afspraken. Wel kunnen raadsleden een belangrijke adviserende taak hebben en tot het netwerk van de dorpsraad behoren.

■ De Coördinator dorps- en wijkraden

- Vaak wordt een ambtenaar benoemd tot coördinator dorpsraden of wordt de communicatie met de dorpsraden toegevoegd aan het takenpakket van een ambtenaar. Deze organisatiestructuur moet interactieve beleidsvorming mogelijk maken. Met het optuigen van alleen de organisatiestructuur verandert echter de organisatiecultuur niet. Geen enkele structuur heeft kans van slagen als niet alle relevante afdelingen en ambtenaren betrokken worden bij het samenwerkingsproces met dorpsraden.
- De coördinator dorps- en wijkraden dient een vertrouwensband met de dorpsraad op te bouwen. Tegelijkertijd moet hij/zij de belangen van de gemeente vertegenwoordigen. De coördinator moet voorkomen in een spagaat terecht te komen, enerzijds als ambtenaar en anderzijds als maatje van de dorpsraad. De coördinator kan in een onmogelijke positie geraken als deze over onvoldoende mandaat beschikt om zaken te doen met de dorpsraad.
- De coördinator dorps- en wijkraden kan zijn of haar functie op een dusdanig persoonlijke wijze invullen dat de functie niet overdraagbaar is op een ander en de gemeente opnieuw moet beginnen bij het vertrek van deze coördinator.
- Voor coördinatoren met een persoonlijke belangstelling voor de inhoudelijke problematiek waarmee de dorpsraden zich bezighouden, is het soms lastig zich te beperken tot het proces; een inhoudelijke verdieping kan te tijdrovend blijken.
- De bemoeienis van de coördinator kan van dien aard zijn dat hij of zij het werk overneemt van de dorpsraad en/of de ondersteunende organisatie/welzijnswerker. Waar een ondersteunende organisatie werkzaam is ten behoeve van de dorpsraad moeten goede afspraken tussen coördinator en ondersteunende organisatie worden gemaakt.
- Door gemeentelijke reorganisaties kan het regelmatig voorkomen dat er een ander op de stoel van de ambtenaar komt met wie de coördinator zojuist een goede relatie had opgebouwd. Hetzelfde geldt voor het wisselen van portefeuilles en/of bestuurders na gemeenteraadsverkiezingen. Door de burgemeester aan te wijzen als portefeuillehouder wordt voorkomen dat de coördinator steeds opnieuw te maken krijgt met een andere visie of werkwijze.
- Het specialisme voert bij ambtenaren de boventoon. Veel ambtenaren op vakafdelingen verrichten al geruime tijd dezelfde specifieke werkzaamheden. Zij hebben veel kennis en ervaring op hun vakgebied, maar zijn niet gewoon hierover te communiceren met burgers of de dorpsraad. Anderzijds hebben dorpsraden soms te veel verwachtingen van de ambtenarij. De coördinator moet hierop alert zijn en een belangrijke schakel vormen in de communicatie tussen dorpsraad en de ambtelijke organisatie.
- Op het moment dat er een conflict bestaat tussen de gemeente en de dorpsraad wordt dit vaak via de media aanhangig gemaakt. De media hoeven echter niet a-priori een negatieve rol toebedeeld te krijgen. De dorpsraad kan de media inzetten om zaken voor elkaar te krijgen, maar evengoed kan de gemeente de media benutten om haar burgers op een juiste wijze te informeren.

Leefbaarheidscoördinator Horst aan de Maas

■ Inleiding

De gemeente Horst aan de Maas heeft de functie van ‘leefbaarheidscoördinator’ (LBC) in het leven geroepen. De ervaringen hiermee zijn tot nu toe positief.

Uit de benaming van de functie kan de algemene taakopdracht min of meer worden herleid: het gaat om het coördineren van al die (benodigde) acties die ter bevordering van de leefbaarheid reeds in gang gezet zijn, of die naar het oordeel van burgers of overheid in gang gezet zouden moeten worden.

De term coördineren impliceert de volgende drie concrete acties:

- hij stemt acties op elkaar af;
- brengt vragen en oplossingen vanuit burgers of overheid met elkaar in verband;
- bewaakt de voortgang van processen.

De LBC heeft dus geen uitvoerende taak!

Teneinde deze taken efficiënt te kunnen vervullen is de positie van de functionaris binnen de gemeentelijke organisatie van groot belang.

De term ‘leefbaarheid’ geeft wat minder houvast. Immers, met enige fantasie, kan hier elke gemeentelijke activiteit onder geschaard worden.

■ Plaats en positie van de leefbaarheidscoördinator binnen de gemeentelijke organisatie

In de gemeente Horst aan de Maas is de LBC geplaatst binnen de afdeling welzijn en leefbaarheid en legt dus ook verantwoordelijkheid af aan het hoofd van deze afdeling. Ervaring leert dat leefbaarheidsprojecten veelal vanuit de welzijnsbenadering geïnitieerd worden, van daaruit is de keuze die in Horst aan de Maas gemaakt is, logisch en verklaarbaar.

Andere mogelijkheden zijn echter eveneens denkbaar. Uit de structuurschetsen kwam naar voren dat de fysieke inrichting van kernen (speelveldjes, openbaar groen, verkeersveiligheid) van grote invloed is op de leefbaarheid. Een plek binnen de afdeling ruimtelijk beheer is dus eveneens een optie.

Feit is dat het coördinatorschap veelvuldig bemoeienis en overleg met collega’s binnen andere afdelingen vereist: hij spreekt collega’s aan op gemaakte afspraken, verzoekt hen te reageren op initiatieven van dorpsraden, doet een beroep op collega’s tot actieve informatieverstrekking, brengt medewerkers van verschillende afdelingen met elkaar in contact enz. Zijn functioneren gaat ‘dwars door de ambtelijke organisatie heen’. Het zou onwerkbaar zijn indien hier steeds de hiërarchische structuur gevolgd zou moeten worden en indien hij zich steeds zou moeten houden aan afspraken die op afdelingsniveau gemaakt zijn. Goede afspraken daarover op alle niveaus. Maar zeker ook tactvol optreden van de LBC zijn een absolute voorwaarde.

■ De functie-inhoud

Op basis van de ervaringen in Horst aan de Maas kan de inhoud van de functie leefbaarheidscoördinator er als volgt uit zien. Hierbij is per onderdeel een nadere toelichting gegeven.

■ Adviseren over beleidsontwikkeling en beleidsuitvoering op het terrein van leefbaarheid; afstemming met interne en externe partijen.

Toelichting/opmerkingen:

- Met deze abstracte omschrijving wordt ruimte gegeven aan het brede aandachtsveld van leefbaarheid. De vraag is of het nodig is om de externe partijen en/of de onderwerpen waar de functionaris voor wordt geconsulteerd nader te benoemen en daarmee te beperken. Het gevaar bestaat immers dat door elke vereniging of belangenorganisatie voor elk probleem een beroep op advies/ondersteuning wordt gedaan. In Horst aan de Maas is deze beperking gevonden in de centrale positie van de dorpsraden. In Horst aan de Maas een werkbaar model, voor andere gemeenten geldt dat wellicht geheel anders. Hierbij wordt verwezen naar de opmerkingen onder ‘algemene taakopdracht’.
- Voor wat betreft de interne partijen (lees: gemeentelijke afdelingen) geldt dit probleem niet. Sectoroverschrijdend werken, het gebruik maken van informatie van andere afdelingen (via de LBC) afstemming van elkaars werkzaamheden kan op dit gebied alleen maar gestimuleerd worden.

■ Optreden als projectinitiator en (eventueel) projectcoördinator in sectoroverschrijdende projecten

- Belangrijkste achterliggende gedachte van deze functie is innovatie: het ontwikkelen van nieuwe leefbaarheidsprojecten. In de praktijk zou dit vertaald kunnen worden in het ontwikkelen en realiseren van startdocumenten. Afhankelijk van het onderwerp kan vervolgens een projectgroep geformeerd worden, die met het betreffende startdocument het project gaat uitvoeren. Ter verduidelijking: binnen dit startdocument zouden de volgende aandachtspunten een plaats moeten krijgen: benoeming probleem; nadere analyse van het probleem. oplossingsrichting(en); betrokken partners; criteria waaraan oplossingen moeten voldoen; beschikbaar budget; verwachte effecten/meetbare resultaten.
- In Horst aan de Maas staat in de functiebeschrijving het begrip ‘projectcoördinator’. Met een juiste invulling van het begrip coördinator kan dit een belangrijk onderdeel van de functie zijn. Echter de kans is dat daarmee een onevenredige tijdsinvestering gemoeid is en dat de functionaris te veel gericht is op de interne organisatie.

■ Coördineren van projecten en werkzaamheden in de kernen.

- Door het contract met enerzijds de bewonersorganisaties (in Horst aan de Maas de dorpsraden) en anderzijds de verschillende afdelingen/medewerkers binnen de gemeentelijke organisatie is de LBC als geen ander op de hoogte van de verschillende plannen of werkzaamheden in de kernen. Daardoor is hij in staat om (geplande) werkzaamheden op elkaar af te stemmen. Ook hier is een juiste invulling van het coördineren van wezenlijk belang! Het gevaar bestaat dat er ook uitvoeringstaken insluipen.

■ **Zorgdragen voor versterking van communicatie en participatie tussen kernen en gemeente.**

- Wellicht het belangrijkste onderdeel. In Horst aan de Maas is dit zonder meer de basis- en spilfunctie, onderstreept door duidelijke waarneembare resultaten. De communicatie leidt ook daadwerkelijk tot acties; “de boodschap komt ook over”. De politiek onafhankelijke positie van de LBC wordt hierbij van groot belang geacht. Dit heeft tevens een positieve invloed op het creëren van draagvlak bij burgers.
- In Horst aan de Maas ligt het accent op de communicatie via het overleg met de dorpsraden. Andere vormen van communicatie en andere bewonersorganisaties zijn ook denkbaar.
- Belangrijk aandachtspunt hierbij is dat de LBC primair aandacht heeft voor procesmatige ontwikkelingen. Inhoudelijke ondersteuning en belangenbehartiging zijn een primaire taak voor de welzijnsinstelling.

■ **Opzetten, bijhouden en deelnemen in netwerken op het terrein van dorps- en buurtbeheer.**

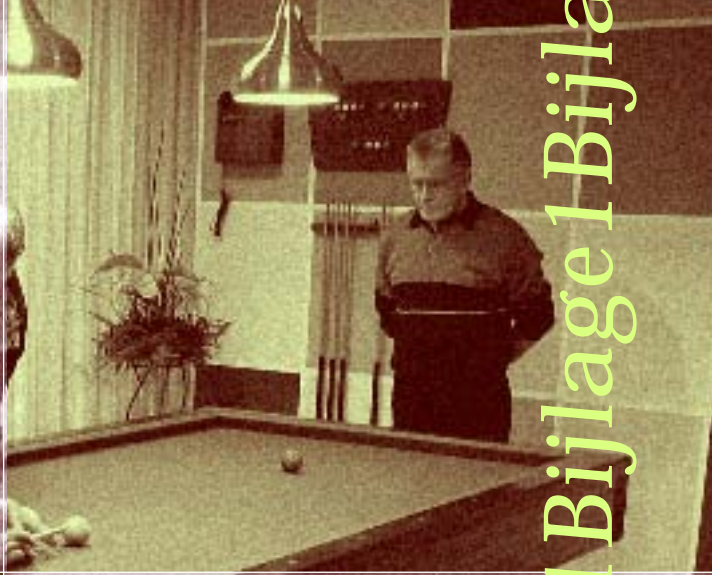
- Leefbaarheid krijgt vooral gestalte en wordt vooral beoordeeld op dorps- en buurniveau. Netwerken die zich richten op het beheer van het dorp/de buurt zijn dan ook van wezenlijke betekenis.
- Stimuleren van dorps- en buurtbeheer is dan ook een taak van de LBC. In Horst aan de Maas wordt dit, tijdens het overleg met de dorpsraden, regelmatig aan de orde gesteld.
- Vanuit de optiek dat de LBC moet ‘weten wat er leeft’ worden de contacten met dorps-/buurtorganisaties als een belangrijke meerwaarde gezien.
- Voor wat betreft het deelnemen aan netwerken, ligt de taak van de LBC genuanceerder. De vraag is immers of dit geen uitvoeringstaak betreft die je beter kunt overlaten aan vertegenwoordigers van de dorpsraden of –afhankelijk van het onderwerp- de verantwoordelijke afdelingen/organisaties.

■ **Monitoren: het bijhouden van de beleidseffecten.**

- Rekenschap afleggen aan de burgers, outputsturing, effectmeting, meetbare resultaten, ‘smart’-gerichte doelstellingen krijgen een steeds belangrijkere dimensie binnen het totale beleidsproces. De aandacht voor het behouden en verbeteren van de leefbaarheid, en de middelen (geld, menskracht) die daarvoor worden vrijgemaakt vereisen inzicht in de effecten van die inzet van middelen. Werken aan leefbaarheid heeft vaak een projectmatig en innovatief karakter. Dit impliceert dat een en ander zich nog in een leerproces bevindt. Het ‘voortdurend’ meten van de effecten maakt het mogelijk het beleid bij te sturen, waardoor gewerkt kan worden aan een effectieve en efficiënte inzet van gemeenschapsgelden.

■ **Gewenste/noodzakelijke competenties**

Competenties hebben betrekking op eisen ten aanzien van kennis, houding en vaardigheden, waaraan voldaan moet worden om een bepaalde rol te kunnen vervullen. De volgende eisen en competenties worden voor het vervullen van de functie van leefbaarheidscoördinatie van belang geacht.

Bijlage 1 Bijlage 1 Bijlage 1 Bijlage 1 Bijlage 1

PERSOONSGERICHTE COMPETENTIES.

- Communicatie: tactvol en effectief reageren op anderen, zowel intern als extern; goed kunnen luisteren en goed kunnen vertalen.
- Samenwerkingsgerichtheid; samenwerken en samen beslissen, anderen erbij betrekken, denken vanuit gemeenschappelijke belangen.
- Overtuigingskracht, pleitbezorger voor de leefbaarheid.

PRESTATIEGERICHTE COMPETENTIES.

- Klantgerichtheid: herkennen van de behoeften van de klant; inleven in klantsituaties.
- Organiserend vermogen; verzamelen van informatie, leidend tot doeltreffende organisatie van activiteiten.
- Netwerken; zoeken van contacten, samenwerken met collega's en deze bij elkaar brengen.
- Resultaatgerichtheid; resultaten helder voor ogen hebben, deze realiseren via meetbare acties en presenteren aan dorpsraden/burgers.

PERSOONLIJKE EFFECTIVITEIT.

- Strategisch denken; vooruit kunnen denken, overzien van risico's, kansen en consequenties bij het nemen van beslissingen; ontwikkelen van plannen die de richting van de organisatie bepalen, waarvoor nodig zijn: initiatiefrijk en creativiteit.
- Organisatie sensitiviteit/inlevingsvermogen; zicht hebben op belangen en krachtenvelden binnen organisaties.
- Doelgerichtheid, concreet kunnen zijn.

■ De belangrijkste ervaringen binnen Horst aan de Maas

- Zoals aangegeven is in dit model uitgegaan van de situatie in Horst aan de Maas. Afsluitend wordt dan ook ingegaan op de belangrijkste algemene ervaringen met de leefbaarheidscoördinator in deze gemeente.
- De LBC voldoet in grote lijn aan de verwachtingen: zijn functie maakt het mogelijk om, dwars door de gemeentelijke organisatie, contacten tussen ambtenaren onderling en tussen ambtenaren en maatschappelijke instellingen te leggen, beleidsprocessen te coördineren en op gang te houden. Hij brengt actuele onderwerpen met elkaar in verband en stelt verschillende agenda's op elkaar in. Met andere woorden: **hij levert een belangrijke bijdrage aan het proces van integraal werken.**
- Daarnaast blijkt dat zijn structureel contact met dorpsraden, de ideeën en gevoelens die bij burgers leven eerder tijdens het beleidsproces worden opgepakt en tevens dat ideeën serieus worden genomen. Doordat de LBC voortdurend aandacht vraagt voor de positie en het belang van de dorpsraden en hun opvattingen worden ambtelijke medewerkers gedwongen **op een meer interactieve wijze aan de slag te gaan.**
- Indirect leidt dit tot een versterking van het functioneren van de dorpsraden.

Dorpsraden voelen zich serieus genomen, zien daadwerkelijke effecten van hun inzet en raken daardoor nog gemotiveerder in het vrijwilligerswerk. Het spreekt voor zich dat dit een positieve uitwerking heeft op de interactieve beleidsvorming binnen de gemeente.

- De meerwaarde van de LBC wordt door alle raadsfracties herkend en erkend. Wat dit betreft is de LBC er in korte tijd in geslaagd politiek draagvlak te verwerven. Voor wat betreft een mogelijke spanning/overlap in het directe contact met dorpsraden/burgers door enerzijds de LBC en anderzijds de volksvertegenwoordigers worden er geen knelpunten gesignaleerd en ook niet verwacht. In dit verband wordt wel belangrijke aandacht gevraagd voor een goede voorlichting naar en communicatie met dorpsraden/burgers. Daarnaast zal een en ander ook afhangen van de wijze waarop raadsleden, binnen het dualisme, invulling geven aan de rol van volksvertegenwoordigers.
- Het aandachtsgebied van de LBC is zeer omvangrijk. Van groot belang is dan ook dat helderheid wordt gegeven over de onderwerpen waarover en de tijdstippen waarop advisering vanuit de dorpsraden noodzakelijk c.q. wenselijk is. Twee aspecten kunnen hierbij een rol spelen: de instelling van een leefbaarheidstoets, waardoor de LBC een meer formelere en objectievere inhoud krijgt. Een tweede aspect is het werken met de zgn. SMART-criteria. Deze criteria hebben betrekking op het formuleren van doelstellingen en staan voor de begrippen specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden.

Symbiose, Math Wilms, december 2002.

Voorbeeldconvenant Dorpsraden

De ondergetekenden:

De gemeente, ingevolge artikel 171 van de Gemeentewet, vertegenwoordigd door de heer/mevrouw in zijn/haar hoedanigheid van burgemeester/-wethouder

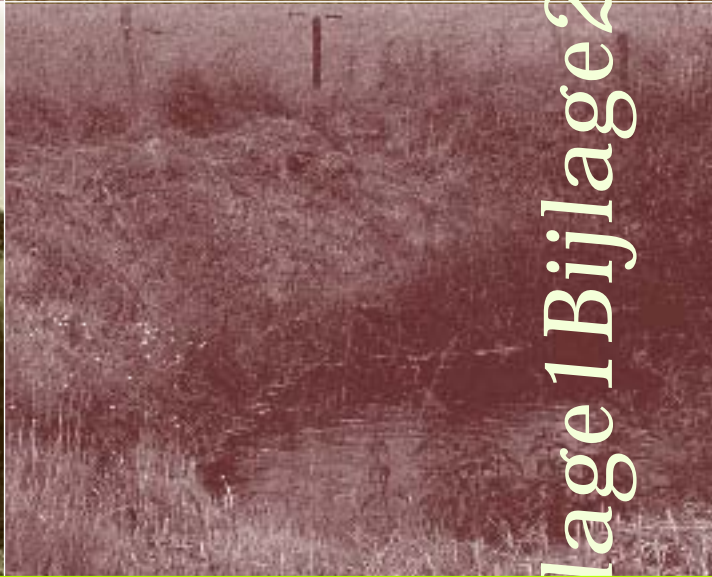
en

de dorpsraad, vertegenwoordigd door de heer/ mevrouw en de heer/mevrouw en bij dezen handelend in de hoedanigheid van voorzitter respectievelijk secretaris,
besluiten het volgende vast te stellen:

Artikel 1

Overwegende dat de gemeente nastreeft:

1. de communicatie tussen burgers en gemeenten te verbeteren;
2. de kwaliteit van het dorp inclusief het buitengebied in stand te houden of te verbeteren en daar ook zorg voor te dragen;
3. burgers directer verantwoordelijk te laten zijn voor hun woon – en leefomgeving en de inrichting van het publiek domein;
4. de burgers middelen te verschaffen om als partner te functioneren voor de beleidsvorming en beleidsuitvoering over onderwerpen die direct of indirect hun dorp betreffen.

Artikel 2

1. Om inhoud te geven aan het onder 1 genoemde, erkent de gemeente de dorpsraden.
2. De rol van de dorpsraad is: deelname aan het maatschappelijk debat, betrokkenheid bij het politieke debat en zo de leefbaarheid van het dorp of kern onder de aandacht van bestuurders, professionals en burgers te brengen.
3. De gemeente onderkent en onderschrijft het belang van overleg en samenwerking met de dorpsraad
4. Het college overlegt in principe keer per jaar met de dorpsraad.

Artikel 3

1. De dorpsraad heeft het recht om gevraagd en ongevraagd betrokkenheid te tonen bij dat deel van het gemeentelijk beleid - in voorbereidende en uitvoerende zin - dat gevolgen heeft voor de leefbaarheid in het eigen dorp.
2. De adviserende functie van de dorpsraad strekt tot consultatie, participatie en als klankbord.

Artikel 4

Leidraad voor het handelen van dorps/wijkraden

1. Dorpsraden streven ernaar zo veel mogelijk een afspiegeling te vormen van bewoners die vertegenwoordigd worden door de dorpsraad.
2. De vergaderingen van de dorpsraad zijn openbaar en vinden met regelmaat plaats.
3. Vergaderingen van de dorpsraad zijn voor bewoners vrij toegankelijk.
4. Bewoners wordt de gelegenheid geboden om tijdens de vergaderingen van de dorpsraad in te spreken.
5. Dorpsraden hebben een aanspreekpunt.
6. Dorpsraden zorgen voor een goede terugkoppeling naar bewoners.
7. Dorpsraden leggen ten minste één keer per jaar verantwoording af aan de dorpsbewoners.

Artikel 5

Leidraad voor het handelen van de gemeente ten opzichte van dorps-/wijkenraden

1. De gemeente stelt dorpsraden in de gelegenheid als zelfstandig orgaan te opereren en stelt daarvoor een subsidie beschikbaar.
2. De gemeente draagt zorg voor het vastleggen van afspraken die met de dorpsraad zijn gemaakt, in een overzicht voorzien van actie en budget en verantwoordelijke voor de uitvoering.
3. De gemeente..... draagt zorg voor volledige informatie op basis waarvan een dorpsraad een zorgvuldig afgewogen advies of standpunt kan bepalen.
4. De gemeentestelt de dorpsraad redelijkerwijs in staat een reactie te formuleren op een plan of adviesverzoek.

Artikel 6

Het functioneren van dit convenant wordt jaarlijks geëvalueerd. Hiervan wordt een verslag opgemaakt door de gemeente

Wanneer beide partijen de evaluatie positief beoordelen, wordt het convenant stilzwijgend voor een jaar verlengd.

De gemeente

.....

Burgemeester/wethouder

De dorpsraad

.....

Voorzitter

De uitgave van deze brochure is mede mogelijk gemaakt door de Provincie Limburg

Samenwerking Samenwe